

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝ. ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΤΟΣ Β'. ΤΕΥΧΟΣ 76^{ον}

14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1926

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπὶ τῆς καταστάσεως

Ἐξωτερικὴ ἐβδομὰς

Ἐσωτερικὴ ἐβδομὰς

Οἰκονομικὴ ἐβδομὰς

Στρατηγὸς κ. **Ι. Τριλίβας**: Ἐπὶ τῆς Μικρασιατικῆς Ἐκστρατείας.

† **Δ. Π. Γούναρης**: Πῶς πρέπει νὰ γίνωνται αἱ οἰκονομίαι

Γ. Κλεμανσώ: Δημοσθένης

Ξεν. Μαυρομάτης: Αἱ πολιορκίαι τοῦ Μεσολογγίου

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἐξέλιξις τῶν Βαλκανίων.

Ραϋμόνδου Πονακάρé: Τὸ γερμανικὸν αἶνιγμα τῷ 1912. Ὑστερόγραφον.

Βιβλιοκρισίαι

ΑΘΗΝΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Δραχ. 150

ΕΞΑΜΗΝΟΣ " " 75

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (γενικῶς) £ 1

" ΑΜΕΡΙΚΗΣ Δολλάρια 5

Ἐξάμηνοι συνδρομαὶ Ἐξωτερικοῦ καὶ τρίμη-
νοι Ἐσωτερικοῦ δὲν γίνονται δεκταί.

— διὰ δημοσιεύσεις ἀγγeliῶν ἰδιαίτεροι
συμφωνίαι.

— Τὰ ἐμβάσματα ἀπευθύνονται δι' ἐπι-
ταγῆς πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

— διὰ πᾶσαν ἀνωμαλίαν περὶ τὴν ἀπο-
στολὴν τοῦ φύλλου οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ
παρακαλοῦνται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν
Διεύθυνσιν.

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ ΤΡΕΙΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΗΛ. ΔΙΕΥΘ. : ΤΡΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛ. ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 72.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 28.600.000

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ :			
ΑΘΗΝΑΙ	ΖΑΓΥΝΘΟΣ	ΚΟΖΑΝΗ	ΠΟΤΑΜΟΣ
ΠΑΤΡΑΤΗ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	ΚΟΜΟΤΙΝΗ	(Καζιζών)
ΑΓΡΙΝΙΟΝ	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	ΠΡΕΒΕΖΑ
ΑΙΓΙΟΝ	ΘΗΒΑΙ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	ΠΥΡΓΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΣ (Δεδεγαγας)	ΙΩΑΝΝΙΝΑ	ΛΑΜΙΑ	ΡΕΘΥΜΝΟΣ
ΑΜΦΙΣΣΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΛΑΡΙΣΣΑ	ΣΠΑΡΤΗ
ΑΜΑΛΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΑΙ	ΛΕΥΚΑΣ	ΣΟΡΟΒΙΤΣ
ΑΡΓΟΣ	ΚΑΛΑΒΡΓΤΑ	ΔΙΜΝΗ (Εββοίας)	ΣΥΡΟΣ
ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΝ	ΚΑΡΑΟΒΑΣΙ	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΣ	ΤΡΙΦΚΑΛΑ
ΒΑΘΥ (Σάμου)	(Σάμου)	ΜΥΤΙΛΗΝΗ	ΤΡΙΠΟΛΙΣ
ΒΟΛΟΣ	ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΝ	ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ	ΤΣΟΤΥΛΙΟΝ
ΓΑΡΓΑΔΙΑΝΟΙ	ΚΑΣΤΟΡΙΑ	ΞΑΝΘΗ	ΥΔΡΑ
ΓΙΘΕΙΟΝ	ΚΑΣΤΡΟΝ	ΕΥΔΟΚΑΣΤΡΟΝ	ΦΛΩΡΙΝΑ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ	(Δήμνος)	ΠΑΤΡΑΙ	ΧΑΛΚΙΣ
ΔΡΑΜΑ	ΚΕΡΚΥΡΑ	ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ	ΧΑΝΙΑ
	ΚΙΑΤΟΝ	πλ. Τελωνίου	ΧΙΟΣ

ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ : ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, Pine Street 25 ΒΟΣΤΩΝΗ
Athens Banker's Corporation.

ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ : ΛΟΝΔΙΝΟΝ, Fenchurch Street 22.

ΕΝ ΚΥΠΡΩ : ΛΕΜΕΣΟΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ : ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΚΑΪΡΟΝ, ΠΟΡΤ-ΣΑΪΔ.

ΠΥΚΝΟΤΑΤΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ

Καταθέσεις εις Δραχμάς και Συνάλλαγμα επί του Έξωτερικού
έν όψει και επί προθεσμία.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΜΕΧΡΙ ΔΡ. 20.000 πρὸς 4 ο/σ

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΣ ΟΡΟΥΣ

ΕΤΟΣ Β'.

14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1926

ΤΕΥΧΟΣ 76ον

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

ΙΩΑΝ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΙΣ

12-3-1926

Ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομικὴ κρίσις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου σοβοῦσα ἐν τῇ ἐμπορικῇ ἡμῶν ἀγορᾷ, ἤρχισεν ἐσχάτως νὰ προβαίνει εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν θλιβερῶν τῆς ἀποτελεσμάτων καὶ νὰ συγκλονίζει τὰς βάσεις καὶ τὰ θεμέλια τοῦ παραγωγικοῦ μας οἰκοδομήματος. Γέννημα καὶ προῖον οὐχὶ μιᾶς στιγμῆς, οὐδὲ μιᾶς καὶ μόνης αἰτίας, ἀλλὰ μακροχρόνιου καὶ λάθρα συντελουμένης μεταβολῆς καὶ συρροῆς πολλῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν ἀφορμῶν, ἡ ἐκδηλουμένη ἐν πάσῃ αὐτῇ τῇ ὀξύτητι κρίσις δὲν ἦτο τι ὀπερ ἀπροόπτως καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐμφανίζεται, ἀλλὰ γεγονόσε ὅπερ παρὰ πάντας παρακολουθοῦντος τὴν οἰκονομικὴν ἡμῶν ἐξέλιξιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνεμένετο καὶ προηγγέλλετο.

Ἄτυχως, καίτοι ἐπανειλημμένως ἡ προσοχὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐφειλκύσθη παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τοῦ Τύπου ἐπὶ τοῦ ζωτικωτάτου τούτου διὰ τὴν ἐθνικὴν μας οἰκονομίαν προβλήματος, καίτοι ἡ δυσπραγία καὶ καχεξία τῆς ἀγορᾶς μας σαφῶς κατεδείκνυε τὴν λανθάνουσαν φθοροποιὸν νόσον, οὐδὲν μέτρον καὶ οὐδεμίαν συστηματικὴν ἐργασίαν ἐγένετο, ἂν μὴ πρὸς πρόληψιν, τοῦλάχιστον

πρὸς ἥτιαν διαμόρφωσιν τῆς κρίσεως ταύτης.

Δὲν θέλομεν οὐδένα ἐπὶ ὀλιγωρίᾳ νὰ μεμψώμεν. Τούναντίον μάλιστα, ἂν ἡ θέλομεν νὰ κατανείμωμεν τὰς εὐθύνas τῆς τοιαύτης καταστάσεως, ἀσφαλῶς τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν θὰ ἐπερίπτομεν ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ μας κόσμου. Καθόσον διὰ τῆς ἀδιαφορίας, ἣν οὗτος ἐπέδειξε κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μεταπολεμικῆς ἐσωτερικῆς μας καταστάσεως καὶ διὰ τῆς προθυμίας, μεθ' ἧς παρεῖχε γεῦμα εἰς τὴν πρώτην διὰ κινήματος ἀνερχομένην Κυβέρνησιν, συνέβαλεν ἡ θικῶς εἰς τὴν ἀθλίαν διαμόρφωσιν τῆς πολιτικῆς μας καταστάσεως, ἧς μοιραῖος πλέον καὶ τελευταῖος σταθμὸς ὤφειλε νὰ ἦτο ἡ δικτατορία τοῦ κ. Παγκάλου.

Δὲν ἠδυνήθη ὁ ἐμπορικὸς μας κόσμος ν' ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ εὐρυθμία συμβαδίζει μετὰ τῆς πολιτικῆς τοιαύτης. Ὅτι τὰ κινήματα καὶ ἐπαναστάσεις καὶ αἱ μονόπλευροι βενιζελικαὶ Κυβερνήσεις δὲν ἠδύναντο διωρεὰν νὰ χειροκροτῶνται καὶ νὰ παρακολουθοῦνται. Δυστυχῶς πληρώνονται ἀργὰ μὲν, ἀλλὰ πολὺ ἀκριβά.

ήθελσε να στήση παγίδα εις την Γαλλίαν· δὲν ἔσχεν ἄλλην σκέψιν παρὰ νὰ προσεγγίσῃ δύο χώρας, τὰς ὁποίας εἶχε τὸν φλογερὸν πόθον νὰ ἴδῃ.

Ὁ πάππος τοῦ ἦτο Γάλλος καὶ ἀξιοματικὸς Ναπολέοντος τοῦ Αὐτοῦ. Ὁ ἴδιος, ὅσον καὶ ἂν εἰναί Γερμανός, ἠγάπησε πάντοτε τὴν Γαλλίαν. Ἀπὸ τοῦ 1907 ἱδρύσεν εἰς Βερολίνον μετὰ τοῦ βαρὼνου OTTO DE MANTEUFFEL GOSSEN, προέδρου τῆς Βουλῆς τῶν μεγιστάνων τῆς Πρωσίας, καὶ τοῦ καθηγητοῦ PAASCHE, ἀντιπροέδρου τοῦ Ράιχσταγ, «Κομιτᾶτον γαλλογερμανικῆς προσεγγίσεως». Εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐξεδήλωσεν ἀπεριφράστως τὰς συμπαθείας του πρὸς τὴν χώραν μας, τόσοις ὥστε τῷ 1910 ὠνομάσθη ἱππότης τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, τῇ προτάσει μάλιστα τοῦ κ. Ἰουλίου Καμπόν.

Ὅταν, λοιπόν, τῷ 1912 ἐσκέφθη, ὅτι ἡ παραχώρησις τῆς αὐτονομίας εἰς τὴν Ἀλσατίαν-Λωρραίνην ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως θὰ ἠδύνατο νὰ ποιεῖ μὲσον συνεννόησεως μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας, δὲν παρεκινήθη ὑπὸ τῆς Βιλελμστράσσε. Δὲν ὑπῆκουσεν, ὡς βεβαίον, παρὰ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ συναισθήματα, τῶν ὁποίων εἶχεν ἡδὴ δώσει πολλὰς ἀποδείξεις. Εἰς τὰς διαθέσεις του δ' ἐνεπαρύνθη ὑπὸ ἐντίμου γαλλικῆς προσωπικότητος, τὴν ὁποίαν εἶδεν εἰς Πάρισιν περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου τοῦ 1912 καὶ ἦτις οὐδόλως ἀνῆκεν εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον, ἀλλὰ εὐρίσκειτο εἰς θέσιν κατάλληλον, ὥστε νὰ διατελῇ ἐν γνώσει τῆς γνώμης τῶν ἐπισήμων κύκλων καὶ ὑποθέτων, ὅπως ἀδικαιολογήτως, ὅτι ἡ σκέψις τοῦ Γάλλου αὐτοῦ ἀπῆλθε, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, τὴν σκέψιν τῆς κυβερνήσεως, ἀπεφάσισε, χωρὶς νύμφεραι τι εἰς τὸ Καὶ ντ' Ὁρσαί, νὰ προβῇ εἰς ἀποδέχματα ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν προπαρασκευὴν, διὰ τῆς αὐτονομίας τῆς Ἀλσατολωρραίνης, μιᾶς γαλλογερμανικῆς συμμαχίας. Ἐπῆγε, τὴν 26 Φεβρουαρίου 1912, νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν κ. DE SCHOEN νὰ ὑποβάλῃ εἰς Βερολίνον πρότασιν συναλλαγῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ἀμφότεροι ἐπίστευον, φαίνεται, ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐάρεστος εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ κ. Κάρολος Ρενέ ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐπιμονῆς, ὅτι εἶχε φαντασθῇ ὅτι ὁ συμπατριώτης μας εἶχεν ἐπιτύχει πρὶν τῷ ὁμιλήσῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου. Ἀλλὰ δὲν αἰδ' ἐπιστολαί μου καὶ αἰ τοῦ κ. Ἰουλίου Καμπόν, ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ διαβεβαίωσις αὐτῇ τοῦ ἐδόθη, πὺν ἀποδεικνύουν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τοῦ δοθῇ. Τοῦτο ἄλλως τε ὀλίγον ἐνδιαφέρει· ἡ ἀποδοτικότητα πᾶν ἐξηγήσασιν τοῦ κ. Καρόλου Ρενέ δὲν ἔγκειται εἰς αὐτό. Τὸ ἐξαγόμενον τῶν δυνάμειν μου γράφει, εἶναι, ὅτι ὁ κ. DE SCHOEN, πρὶν ζητήσῃ ὁ ἴδιος πληροφορίας παρ' ἐμοῦ, ἤθε-

λῃσε νὰ μεταβῇ εἰς Βερολίνον διὰ νὰ μάθῃ ἂν ὑπῆρχε κάποια πιθανότης νὰ ἴδῃ γινόμενον ἀποδεχτὸν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως τὸν σκοπούμενον συνδυασμόν. Ἐπανελθὼν εἰς Γερμανίαν, ὁ κ. Κάρολος Ρενέ μετέβη, τὴν 2 Μαρτίου, εἰς τὴν γαλλικὴν πρεσβεῖαν διὰ νὰ καταστήσῃ ἐνήμερον τὸν κ. Ἰουλίου Καμπόν, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν εἶχον φυσικὰ ἡμπάρεσαι νὰ εἶπω ὅτι δὲν ἤξερα καὶ ὁ ὁποῖος τοῦ ἀπήντησεν, ὅτι οὐδεμίαν εἶχε λάβει ἐπίσημον εἰδοποίησιν. Ὁ κ. Κάρολος Ρενέ εἶχεν ἀφ' ἐτέρου παρακαλέσει τὸν κ. DE SCHOEN νὰ τοῦ ὀρίσῃ συνέντευξιν εἰς Βερολίνον εὐθὺς μετὰ τὰ διαθήματά του. Κ' ἐδῶ παραχωρῶ τὸν λόγον εἰς τὸν γράφοντα: «Τὴν μεσημβρίαν τῆς 5 Μαρτίου 1912 ἔσχον συνέντευξιν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ESPLANADE τοῦ Βερολίνου μετὰ τοῦ βαρὼνου DE SCHOEN, ὅστις εἶχε φθάσει ἐν τῷ μεταξύ. Εὐρον τὸν κ. πρεσβευτὴν εἰς τὸ ἔπακρον παραγμένον. Μοῦ εἶπε, μ' ἔκφρασιν εἰλικρινοῦς ἀγανακτήσεως, ὅτι ἡ γαλλικὴ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποβάλῃ εἰς τὸν κ. Ντὲ Κίντερλεν, εἶχεν ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τοῦ κ. Κατὰ τὸν πλὴν ἀπότομον καὶ περιφρονητικὸν τρόπον, καὶ ὅτι οὔτε τὸν κ. φὸν Μπέτμαν-Χόλβεγκ εἶχε κατορθώσει νὰ ἐλκύσῃ πρὸς τὴν ἰδέαν αὐτήν».

Οὐδένα ἔχω λόγον νὰ θέσω ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ἀφήγησιν τοῦ κ. Καρόλου Ρενέ. Προσέθετε, ἄλλως τε, οὗτος, ὅτι ὁ κ. DE SCHOEN θὰ ἦτο πρόθυμος νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσῃ καὶ ἔσχον ἡδὴ πολλάκις, ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου, τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκθεσάσω τὴν ἐντιμότητα καὶ τὸ εἰρηνοφίλον πνεῦμα τοῦ πρώην πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας. Ἀλλὰ πολὺ καλῶτερον τῆς ἰδικῆς μου ἀφηγήσεως, ἡ ἀφήγησις τοῦ κ. Καρόλου Ρενέ, ἀκριβεστερά καὶ πληρεστερά, ἐνισχύει, ὅτι ἡθέλησα νὰ ποιεῖξω: ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐλπίς νὰ ἐπιτευχθῇ, τῷ 1912, ἡ αὐτονομία τῆς Ἀλσατολωρραίνης. Ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ κ. DE SCHOEN, πιστεύων ὅτι ἡ γαλλικὴ κυβερνήσις εἶχε κατὰ νοῦν αὐτὴν τὴν λύσιν, ἐπῆγε νὰ τὴν προτείνῃ, ἂν συνηγόρησεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἐπιθυμῶν τὴν προσέγγισιν τῶν δύο χωρῶν, ἂν μὲ τὸ ὑψηλὸν του κύρος ὑπεστήριξε τὰς ιδέας τοῦ κ. Καρόλου Ρενέ, κ' ἐὰν ὁ κ. Κάρολος Ρενέ, ἀφ' ἐτέρου, ἐνήργησε καλῶς τῇ πίστει, ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, πόσον ἡ ἀπότομος καὶ περιφρονητικὴ ἀρνήσις τοῦ κ. Ντὲ Κίντερλεν εἶναι σημαντικωτέρα καὶ σοβαρωτέρα! Καὶ πόσον ἡ βίαια ἔξοδος τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τὸ Στρασβούργον καὶ ὁ λόγος τοῦ κ. φὸν Μπέτμαν-Χόλβεγκ εἰς τὸ Ράιχσταγ ἀποκαλύπτουν ἀκόμη σαφέστερον, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νέων αὐτῶν πληροφοριῶν, τὴν ἄκαμπτον θέλησιν τῆς Γερμανίας νὰ κρατήσῃ ἐπ' ἀόριστον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς τὴν Ἀλσατίαν καὶ τὴν Λωρραίνην.

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Εἰς σοβαρὰς ἀποφάσεις προῆλθεν ἡ δικτατορικὴ Κυβέρνησις κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα. Κατὰ τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, εἶναι ἀνάγκη νὰ τροποποιηθῇ τὸ Σύνταγμα τῆς Δημοκρατίας κατὰ τρόπον ἀσφαλίζοντα αὐτὸ ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ παρέχοντα μείζονα δικαιώματα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Πρὸς τοῦτο ἐκρίθη σκόπιμον νὰ καταρτισθῇ μεγάλη ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία νὰ προβῇ εἰς τὴν μεταρρυθμίσιν τοῦ Συντάγματος, συμφώνως πρὸς τὰς σκέψεις ταύτας τῆς Κυβερνήσεως, νὰ γίνῃ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Μαΐου δημοψήφισμα διὰ τῶν νέων ἐκλογικῶν καταλόγων, τὸ ὅριον νὰ ἐγκρίνῃ τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Πολιτεύματος.

Οὕτω, καθιερουμένου τοῦ ἀμερικανικοῦ συστήματος, ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ Λαοῦ καὶ μείζονα δικαιώματα θὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὸν καὶ θὰ μειώσῃ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ὑπουργῶν καὶ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας, ἡ ἐκλογὴ τῶν ὁποίων θὰ διενεργηθῇ μέχρι τοῦ Νοεμβρίου, ὡς σαφῶς ἐδήλωσεν ὁ κ. Πάγκαλος.

Εἰς δηλώσεις του πρὸς τὴν «Καθημερινήν» ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καθώρισεν ὡς ἐξῆς τὰς μελετωμένας μεταρρυθμίσεις εἰς τὸν Συνταγματικὸν Χάρτην:

«Διὰ τοῦ νέου Συντάγματος, τοῦ ὁποῖου ἔχομεν μελετήσῃ ἤδη τὰς γενικὰς γραμμάς, ἐνῷ ἀφ' ἐνὸς θὰ παρέχωνται ἐνδοτετρα ἐξουσίαι εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, ἀφ' ἐτέρου θὰ καθίστανται ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία καθαρῶς Νομοθετικὰ Σώματα μὲ πειστωριμένον αὐτιμὸν βουλευτῶν. Τὰ Νομοθετικὰ ταῦτα Σώματα θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐνοτάζωνται ἐπὶ ἑξ ὑόντων μῆρας κατ' ἔτος, διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν νόμων».

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς προσέθηκε περαιτέρω ὅτι, ἐὰν τὸ νέον Σύνταγμα εἶναι ἔτοιμον, μένοι τῶν τελευταίων ἡμερῶν θὰ προκηρυχθῶν ἐκλογαὶ διὰ τὴν ἀπ' εὐθείας ἐκδοτὴν τοῦ Λαοῦ ἀνάδειξιν τοῦ οὐσιαστικοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Ἡ ἐκλογὴ θὰ γίνῃ ἐν τῇ τοῦ ποσίου δεκάμηνον τοῦ Μαΐου. θὰ ἐκθῇ δὲ δημοψήφισμα διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου ὁ κ. Πάγκαλος. Ἐὰν ἀποτύγῃ ὁ κ. Πάγκαλος θὰ ὑποβάλῃ ἀμέσως, ὡς ἐδήλωσε, τὴν παραίτησιν του.

Διὰ Νομοθετικὸν Διατάγματός θὰ ἀπα-

γορευθῇ εἰς τὰ μέλη τῆς τέως βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ εἰς τὸν κ. Ἐλευθ. Βενιζέλον νὰ ἐκδέσων ὑποψηφιότητα Προέδρου.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ προκήρυξις ἐκλογῶν Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ σύστημα τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν διὰ μὲν τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὁ κ. Πρωθυπουργὸς εἶπεν ὅτι «αὐτὸ δημοψήφισμα θὰ διεξαχθῇ μὲ τοὺς παλαιούς ἐκλογικοὺς καταλόγους, διότι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ μέχρι τοῦ Μαΐου ἐκτύπωσις τῶν νέων», διὰ δὲ τὰς ἐκλογὰς Βουλῆς καὶ Γερουσίας ὁ κ. Πρωθυπουργὸς εἶπε:

«Δὲν δύναμαι ἀκόμη νὰ εἶπω ἂν θὰ διεξαχθῶν αἱ ἐκλογαὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συστήματος τῆς Ἀναλογικῆς ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰσχύοντος Πλειοψηφικοῦ. Τὸ νέον Σύνταγμα ὅμως θὰ προνοήσῃ πάντως καὶ περὶ τοῦτου. Ἐν τῷ μεταξύ μελετῶμεν ἀμφότερα τὰ συστήματα ταῦτα. Ἐκείνο τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω εἶναι ὅτι πάντως αἱ ἐκλογαὶ θὰ διεξαχθῶν ἐν ἀπολύτῳ ἐλευθερίᾳ καὶ διὰ τῶν ἐσχάτως ἀναθεωρηθέντων ἐκλογικῶν καταλόγων, οἱ ὁποῖοι εἶναι πλέον γνησιώτατοι. Θὰ δώσωμεν κατὰ τὴν προεκλογικὴν περίοδον πλήρη ἐλευθερίαν καὶ εἰς τὸν Λαὸν καὶ εἰς τὸν Τύπον καὶ θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἀνόθευτον ἐκδήλωσιν τῆς λαϊκῆς θέλησεως, ὥστε οὐδεὶς νὰ δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ κῶρος τῶν ἐκλογῶν».

Καὶ προσέθεσε περαιτέρω τὰ ἐξῆς:

«Ἀλλὰ δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι ἐπίσης ὁμαλὴ θὰ εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῆς καταστάσεως καὶ ἐν τῇ περιπτώσει κατ' ἡν ὁ λαὸς δὲν ἠθέληεν ἐγκρίνει οὔτε τὴν ὑποψηφιότητά μου οὔτε τὸ νέον Σύνταγμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ παρουσιασθῶ ἀμέσως εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καὶ θὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ τὴν παραίτησιν τῆς ἐπ' ἐνὲ Κυβερνήσεως, ὅπως οἷός ἐστιν ἀποσπασθῇ διὰ τὴν Κυβέρνησιν ἡμεῖς θὰ διεξαγάγῃ τὰς ἐκλογὰς».

Εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ πορευθῇ τὴν πορὰ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν, τὰς ὁποίας καὶ θὰ προκηρύξωμεν ὁριστικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἤδη ἰσχύοντος Συντάγματος. Αἱ ἐκλογαὶ οὕτω δὲν θὰ βραδύνων πάντως πέραν τοῦ προσεχούς Ὀκτω-

βρίου εν ουδεμιά περιπτώσει).

«Δεν κρίνω άσκοπον να προσθέσω εις πάντα ταύτα—καταλήγει ο κ. Προϋπουργός—ότι ελάβομεν πάντα τα μέτρα, ώστε να αποφύγωμεν κατά την προεδρικήν εκλογήν την αναρρίψιν των παθών, τα όποια κατεσείγασαν. Διά Νομοθετικού Διαιτάγματος, το όποιον κατηγορίσθη και θα δημοσιευθή εν καιρώ, απαγορεύεται εις μέλη της τέως Βασιλικής οικογενείας, αλλά και εις τον κ. Έλ. Βενιζέλον να εκθέσουν υποψηφιότητα Προέδρου κατά την προσεχή εκλογήν. Θέτομεν δηλαδή έξω της πολιτικής διαμάχης άμφοτέροισι τους παράγοντας, οτινες άπετέλεσαν την άφορμήν της διαιρέσεως του λαού, ώστε ή λήθη του παρελθόντος να είναι όριστική. Δεν εύρίσκομεν επίσης ότι είναι άνάγκη να επιτρέψωμεν την επάνοδον των εις Θήραν άπελαθέντων πολιτικών διά την περίοδον του δημοψηφίσματος προς ανάδειξιν του όριστικού Προέδρου, εκτός αν τις εξ αυτών εκθέσθι υποψηφιότητα, την όποιαν βεβαίως δεν θα του απαγορεύσωμεν.

«Αυτά είναι, επιλέγει ο κ. Προϋπουργός, εν γενικαίς γραμμαίς, αι άποφάσεις της Κυβερνήσεως διά την είσοδον της χώρας εις την όμαλότητα. Τας άποφάσεις μας διέπει ο σκοπός, όπως ή χώρα επανεύρη τό ταχύτερον την από μακρού φυγαδευθείσαν γαλήνην της και άποδοθί εις τό έργον της εθνικής αναδημιουργίας, έξ ου υπό τόσον σκληράς συνθήκας άπευακρύνθη».

Η συμπλήρωσις της Κυβερνήσεως συνειλεσθη κατά την παρελθούσαν εβδομάδα διά της προσλήψεως ως ύπουργών των κ. Αιγινήτου, καθηγητού, Σπυρίδωνος, στρατηγού, και Χαριτάκη, καθηγητού της Έμπορ. Σχολής. Οί κ. κ. Δροσόπουλος, διοικητής της Έθν. Τραπεζής, και Β. Δελιγιάννης την τελευταίαν στιγμήν ηγήθησαν να δεχθών τό χαρτοφυλάκιον του ύπουργείου των Οικονομικών, ως επίσης και οί κ. κ. Βαρθαρόπουλος και Τριανταφυλλόπουλος, καθηγηταί του Πανεπιστημίου. Υπεστηρίχθη μάλιστα το χαρταφύριον της Κυβερνήσεως εις ύπηρεσίαν τοιαύτην, να δυνηθώσι να μετασχωσιν εις αυτήν και άνώτατοι λειτουργοί, προπαρασκευάζοντες και επιστημονικήν νομοθετικήν εργασία, ήτις, συζητημένη υπό του Τύπου έλευθέρως θα ήδύνατο να άποβή καρποφόρος διά την δόξαν των κλάδων της διοικήσεως. Τας γνώ-

μας όμως ταύτας δεν άπεδέχθη ο κ. Προϋπουργός και ή ύπουργική μεταρρυθμίσις έγινετο, χωρίς γενικωτέραν τινά μεταβολήν εις την όλην σύνθεσιν και μορφήν της Κυβερνήσεως.

Η Κυβέρνησις, θέλουσα να εισαγάγη εις δίκην τους προς άνατροπήν αυτής εργαζομένους, διέταξε την εκ Σαντορίνης εις Αθήνας μεταφοράν των εκεί άπελαθέντων κ. Γ. Κονδύλη και των άξιωματικών, να εξετασθώσιν ενόρκως.

Εκ τούτων ο κ. Κονδύλης δεν επανήλθε, διότι έθεβαιώθη ότι ήτο άσθενής. Έκκλωφόρησαν γήμαι, ότι ούτος έδραπέτευσεν, αλλά ή Κυβέρνησις δι' άνακοινωθέντος αυτής διέψευσε ταύτας. Οί λοιποί άξιωματικοί, μεταφερόντες εις Αθήνας, ενεκλεισθησαν εις τας φυλακάς «Αβέρωφ». Ο κ. Παπαναστασίου παραμένει εισέτι εις Σαντορίνην, όπου μετέβη και ή άδελφή του να τον συντροφεύη.

Οί φίλοι του κ. Καφαντάρη εν ουσέψει άπεφάσισαν να προσθύν εις διάδημα προς επαναφοράν αυτού εις τας Αθήνας, αλλά μέχρι τουδε ουδέν άπεφασίσθη.

Η έφημερίς «Ελεύθερον Βήμα», πανθεΐσα και άνακληθείσης της παύσεως αυτής, άπεφάσισε μόνη την διακοπήν της εκδόσεως αυτής. Εις την δημοσιευθείσαν σχετικήν δήλωσιν της έφημερίδος ταύτης αναφέρεται ότι ή διακοπή θα συνεχισθί χωρίς ότου δυνηθί να εκδοθί και να δύναται να όμιλή έλευθέρως. Αι ήδη πανθεΐσαι ή εν διακοπή έφημερίδες των Αθηνών άνέρχονται εις έξ εν συνόλιν.

Ο πρόην Πατριάρχης κ. Μελέτιος, κληθείς υπό του Γεν. Διευθυντού του ύπουργείου των Έξωτερικών, ήκουσε ουστάσεις όπως παραιτηθί της ύποψηφιότητός του, ως Πατριάρχου Αλεξανδρείας, να διευκολύνη την εκλογήν του όριστικού Πατριάρχου. Ο κ. Μελέτιος έδήλωσεν ότι είναι πρόθυμος να παραιτηθί της ύποψηφιότητος ταύτης, άφοϋ όμως έπιστραφή ο κατάλογος των ύποψηφίων υπό της αγγλικής Κυβερνήσεως. Συγχρόνως άνηγγέλθη ότι τό Οικουμενικόν Πατριαρχεΐον έδέχθη την γνώμην της Έπιστολής του ύπουργείου των Έξωτερικών, όπως αναβληθί ή Οικουμ. Σύνοδος του Αγίου Όρους διά τό επόμενον έτος, συνέλθη δέ μόνον Προπαρασκευαστική Σύνοδος την προσεχή Πεντηκοστήν.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Εκ των σημαντικωτέρων οικονομικών γεγονότων όχι μόνον της παρελθούσης εβδομάδος αλλά της τελευταίας διαρρευσάσης εποχής είναι ή μετά του Κράτους και της Έταιρείας Χημικών Λιπασμάτων ύπογραφείσα σύμβασις σχετικώς με την προώθησιν και ανάπτυξιν της εν Ελλάδι Βιομηχανίας της παραγωγής χημικών λιπασμάτων και με την παρ' ήμιν διάδοσιν και χρησιμοποίησιν της άπαραιτήτου διά την γεωργικήν ήμιν εξέλιξιν χημικής ταύτης τροφής.

Ποία ή σημασία των χημικών λιπασμάτων διά την γεωργικήν απόδοσιν της Έθνικής μας Οικονομίας και ποία ώσαύτως ή σπουδαιότης της δευτέρας διά την καθόλου οικονομικήν και παραγωγικήν ήμιν ατμόσφαιραν, αποτελούν γεγονότα παγκοίνως γνωστής φύσεως.

Διά της συναφθείσης συμβάσεως, ήτις τίποτε άλλο δεν είναι ειμή διενκόλυνσις και παροχή εύχερίας εις την Έταιρείαν προς λήψιν καταθέσεων και έξευρεσιν κεφαλαίων τρία τινά κερδίζει ή Έθνική μας Οικονομία. 1) Την επέκτασιν των εγκαταστάσεων Έλληνικής Έταιρείας και την αύξησιν της παραγωγής χημικών λιπασμάτων έξ ης και ή έξαγωγή συναλλάγματος θέλει μετριασθί και τό σύνολον της εθνικής μας παραγωγής θα μεγεθυνθί. 2) Την επί πιστώσει παροχήν λιπασμάτων εις την γεωργικήν μας παραγωγήν, έξ ης τά μέγιστα ή άποδοτικότητα ταύτης θέλει προαχθί και. 3) Την υπό της Έταιρείας ίδρυσιν τριών πειραματικών και ύποδειγματικών σταθμών θρέψεως και έπιλογής σπόρων και φυτών έξ ης καταφανής τυγχάνει ή ενίσχυσις της γεωργικής και τεχνικής μορφώσεως του γεωργικού μας κόσμου.

Δεν δύναμεθα ειμή πλήρως να έπαροχμασώμεν την συναφθείσαν σύμβασιν ήτις άποτελεί οριστικήν μεταστροφήν της μέχρι τουδε τηρουμένης δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής, καθόσον διά ταύτης ή Έλληνική Κυβέρνησις άποδεικνύει ότι έπαισεν ήδη να έμπνέται από καθαράς ταμειακής άπόψεως και ότι κατενόησε την άνάγκην της θετικωτέρας ύποστηρίξεως της Έλληνικής παραγωγής.

Ότι τοιαύτη μεταστροφή πράγματι συντελείται, καταδεικνύται σαφώς εκ της εν λόγω συμβάσεως, ήτις πρόκειται να δημιουργήσιν αντί της παρατηρουμένης φυγαδεύσεως συγκέντρωσιν και προσέλευσιν των έλληνικών παραγωγικών κεφαλαίων.

Τό πλήρες πλήρες κείμενον της συμβάσεως έχει ως εξής :

Άρθρον 1. Επιδέχεται εις την συμβαλλομένην διά της παρούσης Αώνυμον Έλληνικήν Ε-

ταιρείαν Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων, όπως συνάτη όμολογούχα δάνεια υπό τας επομένας παραχωρήσεις και ύποχρεώσεις. Τά δάνεια ταύτα ύποβάλλονται εις τά τέλη του άρθρου 14 του νόμου ΑΧΚΕ περί τελών χαρτοσήμου.

Άρθρον 2. Η ειρημένη Έταιρεία αναλαμβάνει την ύποχρέωσιν, όπως τά δύο τρίτα τουλάχιστον των συναπτομένων δανείων χρησιμοποιοή άποκλειστικώς εις επέκτασιν των Βιομηχανικών εγκαταστάσεων αυτής των σχετιζομένων προς την παραγωγήν λιπασμάτων.

Άρθρον 3. Υπό τον όρον της εκπληρώσεως των εν τω προηγουμένω άρθρω και τω επομένω εκτφ ύποχρεώσεων της Έταιρείας τό Έλληνικόν Δημόσιον αναλαμβάνει την ύποχρέωσιν, όπως μέχρις έξοφλήσεως των εντός δωδεκαετίας από της κυρώσεως της παρούσης συναφθησομένων όμολογούχων δανείων, φορολογή μόνον προς πέντε επί τοις εκατόν (5 ο/ο) την εκ τούτων πρόσδοον, άπαλλασσομένην παντός άλλου φόρου δημοσίου, άπλου ή συνθέτου, δημοτικού, ή άλλου τοπικού παρόντος ή μέλλοντος.

Άρθρον 4. Εις την Έταιρείαν παρέχεται τό δικαίωμα να δέχεται καταθέσεις επί προθεσμία άπαλλασσομένης της προσόδου τούτων, επί δεκαπέντε έτη από της κυρώσεως της παρούσης παντός φόρου δημοσίου, άπλου ή συνθέτου, ή ούουδήποτε άλλου δημοτικού ή τοπικού, παρόντος ή μέλλοντος.

Άρθρον 5. Τας εν τω προηγουμένω άρθρω αναφερομένας καταθέσεις ύποχρεούται ή συμβαλλομένη Έταιρεία να διαθέτη επί ίσφ μέσω τόκω εις παροχήν λιπασμάτων επί πιστώσει και προθεσμία και μέχρι της συγκομιδής των σχετικών γεωργικών προϊόντων. Τά υπό της συμβαλλομένης Έταιρείας χορηγούμενα δάνεια ως αντίτιμον λιπασμάτων προς τους γεωργοκτηματίας και συνεταιρισμούς εν γένει είναι δύναμει της παρούσης Συμβάσεως προνομούχα παρεχομένων εις την συμβαλλομένην Έταιρείαν άπάντων των προνοιών και δικαιωμάτων του Νόμου 2184 περί γεωργικού ένεχυρογράφου, της Έταιρείας δικαιουμένης να ζητή κατά την κρίσιν της και περαιτέρω έμπραγματους ασφαλείας. Η άνάλογος προς τας καταθέσεις διάθεσις λιπασμάτων επί πιστώσει, γίνεται κατά την κρίσιν της Έταιρείας έξ ύπαμοιδής εις τας καλλιεργητικές περιφερείας ως και τά είδη καλλιεργείας.

Άρθρον 6. Η συμβαλλομένη Έταιρεία αναλαμβάνει την ύποχρέωσιν, όπως εντός τριών έτών από της συνάψεως του πρώτου όμολογούχου δανείου, ίδρύσθι, δαπάναις αυτής, τρεις σταθμούς

ών της και περί τὸ τέρας τῇ βοηθείᾳ ἀποσπάσματος τῆς I Μεραρχίας ὑπὸ τὸν Χρυσόσπαθον ἀνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ κ. Βερνάρδου. Ὄντως ἐν Τάγμα τῆς XIII Μεραρχίας ἐστάλη πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς, ἀλλ' ἀφίκετο μετὰ τὴν διάσπασιν μόνον μία Μοῖρα Ὀρειβατικοῦ πυροβολικοῦ τῆς XIII ὑπὸ τὸν Λοχαγὸν Μελάν Ἰωάν. διατέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς V ἀπὸ δύο ἡμερῶν καὶ συνέδραμε θαναιωσίως εἰς τὸν ἀγῶνα.

Εἰς τὴν ἰδίαν παράγραφον

Εἶναι ἀτυχὴς ἡ ἔκφρασις «βραδύτητα τῶν ἐνεργειῶν τῶν Μεραρχιῶν». Οὐδεμίαν βραδύτητα ἐπέδειξεν ἡ V Μεραρχία τούναντιον προηγηθεῖσα ἐν τῇ ἐπιθετικῇ ἐνεργείᾳ τῶν δύο ἄλλων, I δεξιὰ καὶ XIII ἀριστερά, ἐνεσφηνώθη καὶ ἐδέχθη τὴν πίεσιν πλέον τῶν 6 Τουρκικῶν Μεραρχιῶν, τὰς ὁποίας, ὑποθέτω, ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀνατρέψῃ ταχύτερον ἀπὸ ὅ,τι τὰς ἀνέτρεψεν.

Σελὶς 103 παραγρ. 3η

Ἡ V Μεραρχία ΔΕΝ ΕΚΛΟΝΙΣΘΗ ΕΠΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΩΣ, ὡς γράφεται, παρὰ μόνον πρὸς στιγμὴν τμήματι τοῦ 33ου Συντάγματος καὶ τμήμα τοῦ 44ου. Ἡ Μεραρχία ἀνέσχε καὶ ἐπεκράτησε παρὰ τοὺς 1800, οὗς ἔσχε ἐκτὸς μάχης κατὰ τὴν διήμερον πάλιν, ἀνέτρεψε τὸν ἐχθρὸν, κατέλαβε πυροβόλα καὶ συνέλαβεν αἰχμαλώτους ἀπὸ 6 1) 2) τουρκικὰς Μεραρχίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ἐπιτελάρχην τῆς 4ης, χάρις βεβαίως ὅχι μόνον εἰς τὸν Στρατηγὸν Τριλβαν καὶ τὸν Συνταγματάρχην Ρόκκαν, ὡς λέγεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Διοικητὰς τοῦ πεζικοῦ Ἀλεξάνδρου, Φαληρέαν, Νικολοδήμον τοῦ πυροβολικοῦ Ταβουλάρην καὶ Μπακοπούλους, χάρις εἰς τὸ Ἐπιτελεῖόν τῆς ὑπὸ τὸν διακεκριμένον Ἐπιτελάρχην Δεμέστιχαν, ἀλλ' ἸΔΙΑΙΤΑΤΑ χάρις εἰς τὴν αὐταπάρνησιν καὶ θυσίαν ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν τῆς.

Καὶ ἔρχομαι ἤδη εἰς τὰ δύο κύρια σημεῖα τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς ἃ περιστρέφεται τὸ ἔργον τοῦτο:

- 1ον) Τὴν αἰτίαν, ἐνεκα τῆς ὁποίας διέφυγον αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις μετὰ τὴν νίκην τῆς Κιουτάχειας καὶ
- 2ον) Τὴν κυρίαν αἰτίαν, ἐνεκα τῆς ὁποίας ἡ Στρατιὰ διέκοψε τὴν πρὸς Ἀγκυραν προέλασιν τῆς.

Σελὶς 103 παραγρ. 1η

Δὲν ἔχω ὅλα τὰ στοιχεῖα νὰ κρίνω ἀσφαλῶς, ἀν ἡ παράστασις τοῦ ἀγῶνος τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ κατὰ τὰς 2 καὶ 3 Ἰουλίου πρὸ τοῦ Ἀκτσάλ Ντάρ—Τσαῦς Τσιφλίκ—Ισμιτζί-

κιοῖ ὄντως ἀνέτρεψε τὸ σχέδιον τῆς Στρατιᾶς καὶ παρημπόδισε τὰς II, XII Μεραρχίας καὶ Ταξιαρχίαν Ἰππικοῦ νὰ πραγματοποιήσιν τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς των, ἀλλ' ἐξ ὧν στοιχείων περιέχονται εἰς τὸ ἔργον καὶ ἐξ ἔσων δύναμαι ὁ ἴδιος ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως νὰ γνωρίζω, ὅς μοι ἐπιτραπῇ νὰ εἶπω, ὅτι πολὺ ὀρθῶς μὲν διεγνώσθη ὁ κίνδυνος τῆς διαστάσεως τοῦ μετώπου τῆς V Μεραρχίας καὶ αἱ ἐκ τῆς διαστάσεως ταύτης συνέπειαι, ἀλλὰ κακῶς ἀνεστάλη ἡ ὑπερκερωτικὴ κίνησις τῶν Μεραρχιῶν τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ καὶ συνεπῶς κακῶς ἀνετράπη τὸ σχέδιον τῆς Στρατιᾶς. Μοῦ φαίνεται, ὅτι, ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ ὑπερκερωτικὴ κίνησις τῶν Μεραρχιῶν τούτων καὶ ἡ μὴ διαφυγὴ τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων (ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ παρεμποδισθῇ αὕτη, διότι ἐγὼ ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, διότι ὁ ἐχθρὸς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ μετώπου μας εἶχε τὰς Μεραρχίας Ἰππικοῦ τοῦ ἐν διαρκείᾳ ἐπαφῇ μετὰ ἡμᾶς καὶ διαμφορθεύουσας τὸ ἔδαφος βῆμα πρὸς βῆμα) θὰ ἔπρεπε σκοπίμως ἡ Στρατιὰ νὰ ἐπιζητήσῃ, ὅπως χρονίσῃ ὁ ἀγὼν τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ καὶ καθηλωθῶν αἱ ἐναντί του ἐχθρικαὶ δυνάμεις διὰ σοβαρὰς ἐμπλοκῆς, ἀφοῦ ἐπείσθη, ὅτι ἐναντί τῆς V Μεραρχίας ἐμάχοντο πλέον τῶν 6 Τουρκικῶν Μεραρχιῶν, ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον, ἐννοεῖται, ὅρον νὰ ἐξασφαλίζετο ἡ μὴ διάσπασις τοῦ μετώπου τῆς V ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ τὴν μὴ διάσπασιν ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τῆς XIII Μεραρχίας χωρὶς νὰ διατάξῃ τὴν ἀνακλήσιν τῆς ὑπερκερωτικῆς κινήσεως τῶν Μεραρχιῶν II καὶ XII καὶ Ταξιαρχίας Ἰππικοῦ. Δὲν συμφωνῶ μετὰ τὴν δικαιολογίαν ἐνίσχυνσεως τοῦ Β' Σώματος ὑπὸ τῶν Μεραρχιῶν τούτων. Ἐὰν ἡ δεξιὰ τῆς V εὐρισκόμενη I εἶχεν ὄντως σοβαρῶς ἐμπλακῇ εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν συνδράμῃ, θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἐν ἀνάγκῃ τοῦτο ἡ II. Ἡ XII ὅμως καὶ ἡ Ταξιαρχία Ἰππικοῦ, αἵτινες ἦσαν καὶ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, ἔδει ὅχι μόνον ΝΑ ΜΗ ΑΝΑΚΟΨΟΥΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΝΑ ΕΠΙΤΑΧΥΝΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑΝ ΤΩΝ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νὰ πλησιάσουν περισσότερον τὰς εἰς τὸ κέντρον μαχομένης Μεραρχίας V καὶ I συμικρύνουσαι τὴν ἀκτὴν περιστροφῆς των, ἀφοῦ τὸ Ἀριὸν κατελήφθη ἀνευ σοβαρᾶς ἀντιστάσεως καὶ αἱ ἐκεῖσε ἐχθρικαὶ δυνάμεις ἀποσυρθεῖσαι φυσικὸν ἦτο νὰ σπεύσουν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν κατὰ τοῦ κέντρον ἡμῶν μαχόμενων, ἔπερ καὶ ἐγένετο πιθανόν πολλὴ τὴν I καὶ ἰδίως τὴν V Μεραρχίαν, πλὴν, ἐπαναλαμβάνω, πᾶσα ἐνίσχυσις ἐκ μέρους τῶν Μεραρχιῶν τούτων παρεῖλκεν ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἡ XIII Μεραρχία.

Κεφάλαιον ΙΣΤ, σελίδες 140, 141, 142

Ἐπὶ τοῦ θέματος, ὅτι μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν, αἵτινες ἠνάγκασαν τὴν Στρατιὰν νὰ διατάξῃ τὴν γενικὴν ἀποχώρησιν τῶν Μεραρχιῶν ἐκ τῶν πρὸ τῆς Ἀγκυρας θέσεων ἀναφέρεται, ὅτι ἦτο ἡ μὴ ἐκτέλεσις ὑπὸ τοῦ Β' Σώματος διαταγῆς πρὸς ἐπίθεσιν δοθείσης τὴν 28ην Αὐγούστου ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς. ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΟΣ ΔΙΑΤΥΠΟΥΝΤΑΙ, ΑΛΛ' ΟΣ ΔΙΕΤΥΠΩΘΗΣΑΝ ΥΠ' ΕΜΟΥ, ὅστις ὑπῆρξα ὁ σπουδαιότερος μάρτυς κατὰ τὴν δίκην τοῦ τότε Διοικητοῦ τοῦ Σώματος τούτου Ἀντιστρατήγου Πρίγκηπος Ἀνδρέου διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ταύτης καὶ ἄτινα δὲν διεψεύσθησαν μὲν ἐκ τῆς ἐνεργηθείσης διαδικασίας, ἀλλὰ μοῦ ἐστοίχισαν τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ στρατεύματος, ὡς μὲν ὤφειλε, καὶ θὰ διεδικήσω ἐν καιρῷ τῷ δέοντι τὰ δικαιώματά μου, ἀπομάκρυνσιν γενομένην διότι ὑπῆκουσα εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς μου καὶ ἐξέθηκα τὰ πραγματικὰ γεγονότα μετὰ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην, τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἄλλως τε εἶχον στοιχειώδῃ ὑποχρέωσιν νὰ πράξω, καὶ ἦν ἀπομάκρυνσιν θεωρῶ τιμὴν μου.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐπαναλαμβάνω εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀργότερον θ' ἀποκρυσταλλωθῇ ἡ ἀλήθεια.

Ἡ περὶ τῆς πρόκειται διαταγῆ τῆς Στρατιᾶς πρὸς τὸ Β' Σῶμα, δι' ἧς διατάσσεται τοῦτο νὰ ἐπιτεθῇ λυσσαλέως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ΕΥΘΥΣ ΟΣ ΗΘΕΛΕΝ ΕΙΔΟΠΟΙΗΘΗ ΠΑΡΑ ΤΟΥ Γ' ΣΩΜΑΤΟΣ, ΟΤΙ ΕΞΕΔΗΛΩΘΗ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΥ ΣΟΒΑΡΑ ΕΧΘΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ, ἐκινεποιήθη εἰς τὴν V Μεραρχίαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1497 διαταγῆς τοῦ 10.30' τῆς 28ης Αὐγούστου, πότε ὅμως περιήλθεν εἰς γνῶσιν τοῦ Β' Σώματος δὲν γνωρίζω.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Σώματος βασιζόμενος, ὡς ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν, εἰς τὰς σκέψεις τῆς Στρατιᾶς, ὅς ἐγνώριζεν, ἐξέδωκε τὴν 27ην Αὐγούστου, ὥραν 14.30' τὴν ὑπ' ἀριθ. 1491 διαταγὴν τοῦ περὶ μετακινήσεως τοῦ Σώματος πρὸς Σιέρι ὅπισω τοῦ Γ' Σώματος, ὅπερ θὰ συνέδραμε πρὸς ἀνάληψιν ἐπιθέσεως, ἀλλὰ τῆς διαταγῆς ταύτης ἐλαβὼν γνῶσιν μόνον οἱ Διοικηταὶ τῶν Μεραρχιῶν καὶ οἱ Ἐπιτελάρχαι τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ προστομασθῶσιν αἱ δέουσαι διαταγαί, ἀλλ' οὐδεμίαν μετακίνησιν ἢ κοινοποιήσιν θὰ ἐγένετο μέχρις ἐγκρίσεως τῆς ἐνεργείας ταύτης ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς. Μόνον τῶν μεταγωγικῶν Σωμάτων διατάχθη ἡ μετακίνησις, διότι εἶχε ληφθῇ προη-

γουμένως ἀπόφασις ὑπὸ τοῦ Σώματος περὶ μετακινήσεως των διὰ τὸν καλλίτερον ἀνεφοδιασμόν. Καὶ ἀρνητικὴ νὰ ἦτο ἡ ἀπάντησις τῆς Στρατιᾶς, ἡ μετακίνησις των θὰ ἐγένετο καὶ θὰ ἠκολούθουν τὸ ἴδιον δρομολόγιον. Ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἀρνητικὴ καὶ ἐλαβὼν χώραν γεγονότα μεταξὺ Στρατιᾶς καὶ Σώματος, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς ἀντικατάστασις τοῦ Ἐπιτελάρχου τοῦ Σώματος Συνταγματ. Γαβαλλιᾶ καὶ ἡ ἀκύρωσις τῆς ὑπ' ἀριθ. 1491 διαταγῆς του. Κατὰ τὸ μεσολαβῆσαν χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς διαταγῆς ταύτης μέχρι τῆς ἀκυρώσεώς της δὲν ἐλήφθη διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τῆς V Μεραρχίας (καὶ ὡς μᾶς εἶπον καὶ δι' ἐκείνου τοῦ Β' Σώματος) οὐδεμία εἰδοποίησις τοῦ Γ' Σώματος. Τὴν ἐπαμένην 28 Αὐγούστου ὥραν 16.15' ἐκινεποιήθη εἰς τὴν V Μεραρχίαν ἡ ὑπ' ἀριθ. 1507 διαταγὴ τοῦ Σώματος, δι' ἧς ἐκινεποιεῖτο τοιαύτη τῆς Στρατιᾶς νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς ἀκυρωθεῖσα μετακίνησις τοῦ Β' Σώματος, ὡς εἶχε κανονισθῇ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1491 διαταγῆς τοῦ τὴν προηγουμένην ἡμέραν 27ην Αὐγούστου, ὁπίσω τοῦ Γ' Σώματος, ὅπερ εὐρίσκειτο εἰς τὸ ἀριστερὸν τῆς Ἀλληγηκῆς παρατάξεως.

Τὴν πρωίαν ὅμως τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὥραν 10.30', ὡς ἀνωτέρω λέγω, εἶχε κοινοποιηθῇ εἰς τὴν ἰδίαν Μεραρχίαν ἡ περὶ λυσσαλέας ἐπιθέσεως διαταγὴ τῆς Στρατιᾶς, ἐὰν ἤθελε ληφθῇ εἰδοποίησις τοῦ Γ' Σώματος.

Προτοῦ ὅμως ληφθῶσιν ἀμφότεραι αἱ διαταγαὶ αὗται—ΚΑΙ ΕΔΩ ΕΓΚΕΙΤΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ—ἡ V Μεραρχία εὐθὺς ὡς ἀντελήφθη (ΧΩΡΙΣ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΩ ΔΙΑ ΜΤΡΙΟΣΤΗΝ ΦΟΡΑΝ, ΝΑ ΛΗΦΘΗ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΑΥΤΗ Γ' ΣΩΜΑΤΟΣ) ἐκδήλωσιν σοβαρὰς ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ Α' Σώματος εὐρισκόμενου εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἐλληνηκῆς παρατάξεως καὶ δὴ κατὰ τῆς I Μεραρχίας ἀνέλαβε πρωτοβουλίαν (ἣν μετέπειτα τὸ Β' Σῶμα ἐνέκρινε καὶ ἐξέδωκε τὴν ὑπ' ἀριθ. 1497 περὶ ἐπιθέσεως διαταγὴν του) καὶ ἐπετέθη, ὡς κατωτέρω ἐκθέτω, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐκ τοῦ πλαγίου διὰ τοῦ χωρίζοντος τὰ δύο Σώματα, Α' καὶ Β', κενοῦ. Ἡ I Μεραρχία ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς V, ἀλλ' ὅτε ἐλήφθη ἡ αἴτησις τῆς αὐτῆς εἶχεν ἤδη ἐκδηλωθῇ ἡ ἀντεπίθεσις τῆς V κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐπομένως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γέλω νὰ τονίσω εἶναι, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ΔΕΝ ΕΔΕΚΑΤΙΣΘΗ ΜΟΝΟΝ ΑΠΟ ΤΑΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΩΝ Α' ΚΑΙ Γ' ΣΩΜΑΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ

Β' ΚΑΙ ΔΗ ΤΗΣ V, ἥτις εὐθὺς ὡς ἤκουσε τὸν πρῶτον κρότον τοῦ πυροβόλου, ἵνα συνδράμῃ τὴν I πιεζομένην ἰσχυρῶς, προσβαλοῦσα τὸν ἐχθρὸν, δυνάμει δὴ Μεραρχίῶν (ἦς καὶ Τῆς) καὶ τάγματος Ἐφόδου ἐκ τοῦ πλαγίου καὶ αἰφνιδιστικῶς διὰ τοῦ 33ου Συντάγματος ὑπὸ τὸν Συνταγμ. Ρόκκιν Ν., ἐνὸς Τάγματος τοῦ 43ου καὶ ολοκλήρου τοῦ πυροβολικοῦ τῆς, πεδινῶ, ὁρειβατικοῦ καὶ Σκόντα, ὑπὸ τὸν Ἀντισυνταγμ. Παπαδήμαν Νικ., διὰ τοῦ μεταξὺ τῶν Σωμάτων Α' καὶ Β' κενῶ πρὸς Κιζιλ-Κουγουνλὺ τὸν ἔτρεψε μετὰ τῆς I Μεραρχίας, ἥτις τὸν προσέβαλε δι' ἀποσπάσματος κατὰ μέτωπον, εἰς ἀτακτον συγῆν καὶ, ὅτι ἐπομένως τὸ Β' ΣΩΜΑ ΔΕΝ ΕΓΚΑΤΕΔΕΙΨΕΝ ΑΥΤΟΒΟΥΛΩΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ, ὡς λέγεται, ἀλλὰ συμμετέσχεν ὁλόκληρον εἰς αὐτὸν διὰ τῆς XIII Μεραρχίας ἀπὸ σχολημένης κατὰ μέτωπον καὶ διὰ τῆς V Μεραρχίας, ὡς ἀνωτέρω, ἦρε περιφανῆ νίκην, ἔπαυσε, ἀφ' οὗ ἐπῆλθε τὸ σκότος καταδιώκουσα τοῦτον φεύγοντα «πατεῖς με πατῶ σε» (διότι εἶχε ληφθῇ ἡ περὶ μετακινήσεως διαταγή, ὡς ἀνωτέρω, ἀπὸ τῆς 16. 15' ὥρας), ἔθαψε τοὺς νεκροὺς τῆς, διεκώμισε τοὺς τραυματίας τῆς καὶ ἀπεχώρησεν ἀπὸ τὰς θέσεις. ὡς κατεῖχεν, ΟΧΙ ΑΥΤΟΒΟΥΛΩΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΤΟΠΙΝ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ καὶ ΟΧΙ ΔΙΑ ΝΑ ΔΙΑΒΗ ΤΟΝ ΣΑΙΓΓΑΡΙΟΝ, ὡς λέγεται, διότι ΟΥΤΕ ΥΠΟΝΟΙΑΝ περὶ τούτου εἶχεν, ἀλλὰ διὰ ν' ἀχθῇ τοῖναντίον διὰ συντόνου νυκτερινῆς πορείας, ἣν ἐξετέλεσεν, ὅπως τοῦ Γ' Σώματος, μεθ' οὗ θὰ ἐνήργει, ἐπαναλαμβάνω, ἐπίθεσιν τὴν ἐπομένην.

Ἡ ἀποχώρησις τῆς V Μεραρχίας ἐκ τοῦ μετώπου ἐγένετο αἰσθητὴ ἐκ μέρους τοῦ ἐχθροῦ μόλις τὴν ἐπομένην 9ην πρωινῇ, πῶ νὰ φαντασθῇ, ὅτι μετὰ μίαν τοιαύτην περιφανῆ νίκην, καθ' ἣν ἐβλεπέ τις τὰς ἐχθρῆς Μεραρχίας φευγούσας ἐν τελείᾳ ἀποσυνθέσει καταδιωκόμενας ὑφ' ὧν ὑπὸ τοῦ πεζικοῦ καὶ δεκατιζόμενας ὑφ' ὧν ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ μας, ὅτι θὰ ἐγκατελείπομεν τὸ μέτωπον!

Τόσον μάστιχα εἶναι ἀληθές, ὅτι εἰχομεν πεποιθήσιν περὶ ἐπικειμένης τὴν ἐπομένην ἐπιθέσεως συμπαῶν πρὸς τὰς ἀνακρινόμενους ἡμῶν τοῦ Β' Σώματος σκέψεις, ὥστε μετὰ τοῦ Ἐπιτελείου μου ἠρξάμεθα καθ' ὁδὸν ἐνεκα τῆς μετὰ γάλης καὶ ἐπιπύου νυκτερινῆς πορείας, ὅπως μὴ γίνῃ ἐναρξίς ἐπιθέσεως τοῦ Σώματος διαταγῇ ἐπέδρασεν ἐπιζήμιως ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Σώματος καὶ ἐπομένως καὶ ἐπὶ τῶν σκέψεων τῆς Στρατιᾶς. Δὲν γνωρίζω ἂν ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν σκέψεων τῆς Στρα-

τιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ τῶν ἀνδρῶν ΟΧΙ, πρῶτον διότι δὲν ἔλαβον γνώσιν ταύτης καὶ δευτέρον διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐκτίθεται, ἐπολέμησαν γενναίως καὶ ἐνίκησαν τὸν ἐχθρὸν, κατὰ δὲ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τοῦ μετώπου (καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα ἦσαν νικηταί) καὶ τὴν ὀπίσω τοῦ Γ' Σώματος μετακίνησιν πάντες ἦσαν βέβαιοι ὅτι θὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα ἀπὸ κοινού μετὰ τοῦ Σώματος τούτου.

Ἠρξέσθην ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐκφέρω γνώμην ἐπὶ μόνων τῶν μερῶν τοῦ ἔργου τούτου, ἅτινα σχετίζονται μὲ τὴν δρᾶσιν τῆς V Μεραρχίας, ἀλλὰ δὲν δύναμαι τελευτῶν νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ πᾶν ὅσα γράφονται περὶ τοῦ αἰμνῆστου Χατζανέστη.

Ὅπως πολλοὶ (πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί) κατὰ τὴν δίκην καὶ καταδίκην τοῦ εἶχεν ὑποχρέωσιν ν' ἀντεπεξέλθουν εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας (καὶ δὲν τὸ ἔπραξαν δυστυχῶς), οὕτω καὶ τώρα μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἔργου τούτου ὁφείλουν ἐπίσης πολλοὶ ν' ἀπαντήσουν εἰς τοὺς ἀναρμοδίους καὶ ἀναρμόστους χαρακτήρισμούς του. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐγὼ αἰσθάνομαι τὴν ἡθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ διαμαρτυρηθῶ δι' ὅσα γράφονται μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου καὶ ἡ ὑποχρέωσίς μου εἶναι ἐπιτακτικώτερα, καθόσον δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ζωῇ!

Εἶμαι εἰς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ὑπηρετήσαν ὑπὸ τὰς διατάγας τοῦ κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον διοίκησιν τῆς Στρατιᾶς, καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω, ὅτι ποτὶς δὲν ἐνθυμούμεθα μετὰ δυσφορίας τὴν πολιτείαν τοῦ ἐν γένει τοῖναντιον εἴμεθα εὐγνώμονες πάντες, ὅσοι εἰχομεν τὴν ὁρμὴν ἀντίληψιν τοῦ καθήκοντος καὶ τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα ὑποχρεώσεών μας κατὰ τὰς κρίσεις ἐκείνας στιγμᾶς δι' ὅλα τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ μέτρα ἂν ἐδυσφόρουσιν, θὰ ἦσαν ἀσφαλῶς ἐκεῖνοι, οἵτινες οὐδέποτε ἐγνώρισαν στρατιωτικὴν πελοαρχίαν, ἀλλ' ἐγεννήθησαν, ἐγαλουχήθησαν καὶ ἐσταδιοδρόμησαν μὲ τὰς στάσεις καὶ τὰς ἐπαναστάσεις.

Ὁ ΧΑΤΖΑΝΕΣΤΗΣ ὑπῆρξεν ἐξέχουσα καὶ διακεκριμένη στρατιωτικὴ φυσιογνωμία, τῆς ὁποίας τὴν ἀπώλειαν θὰ αἰσθάνηται ἐπὶ μακρὸν ὁ ἑλληνικὸς στρατιωτικὸς κόσμος. Εὐγενέστατος τὸ ἦθος, ἀρτιώτατος τὴν μόρφωσιν, εὐθύτατος τὸν χαρακτήρα, αὐστηρότατος, ἀλλὰ διακαίτατος ἐν τῇ διοικήσει, γενναϊότατος πρὸ τοῦ κινδύνου, ἀκαταβλήτου θελήσεως, ἡθικώτατος, ἐπιβλητικώτατος, ἀπεράντου ἐργατικότητος, θὰ ἐσεμνύνετο καὶ ὁ τελειότερος στρατὸς τοῦ κόσμου νὰ τὸν εἶχεν εἰς τοὺς κόλπους του.

Ἡ συναίσθησις ὅλων τούτων τῶν προσόντων

τὸν ἔκανε δεδικαιολογημένως ἐγνωστὴν. Διὰ τῶν πολυτιμοτάτων προσόντων καὶ ἀρετῶν δι' ὧν περιεχομεῖτο, ἐκίνει πολλῶν τὸν φθόνον καὶ τὴν ἀντιπάθειαν.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐτόνισα καὶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ δικαστηρίου, ἐπαναλαμβάνω καὶ θὰ ἐπαναλαμβάνω πάντοτε: «Εἰς τὰς ΣΗΜΕΡΙΝΑΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ Ἡ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΟΣ ΘΑ ΗΤΟ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΑΝΑΓΚΑΙΑ.» Διὰ νὰ γείνη ἀναδημιουργία εἰς τὸ στράτευμα, ἀπαιτεῖται ἐπιβλητικότης καὶ ΔΕΝ ΒΛΕΠΩ ΠΟΥΘΕΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΑΤΖΑΝΕΣΤΗ. Δὲν μετέσχον τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Ἐγὼν ἀποχωρήσει ἐκὸς τῆς διοικήσεως τῆς V Μεραρχίας ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰουλίου καὶ δὲν δύναμαι νὰ κρίνω τὴν δρᾶσιν τοῦ κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις. Δύναμαι ὅμως νὰ εἶπω τὰ ἐξῆς, ἅτινα καὶ ἐντὸς τοῦ δικαστηρίου ἐτόνισα. Ἡμῶν εἰς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐπεθύμουν τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀνάληψιν τῆς διοικήσεως τῆς Στρατιᾶς, ὑφ' ἧς συνθήκας εὐρίσκετο αὕτη, καὶ τοῦτο διότι ἐγνώριζον τὸ ἀκαμπτὸν τοῦ χαρακτῆρος του καὶ διότι ἐθεωρεῖτο ὡς ἀδιάλλακτος. Ἡ τοῦ περιόδου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἄκρα ἀδιαλλαξία θὰ ἦτο ἐπιβεβλημένη εἰς τὸ στράτευμα. Τοῦτο δὲν ἐπεθύμει τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Στρατηγῶ Παπούλα καὶ μαζὺ μὲ αὐτὸ καὶ ἐγώ. Τὰ πράγματα ὅμως ἀπέδειξαν, ὅτι δὲν εἴχομεν δίκαιον πάντες, ὅσοι εἴχομεν γνώμην, ὅτι θὰ ἦτο ἀδιάλλακτος, οὐδὲν ἄλλα ἀδιαλλαξίαν ἐδείξεν. Ἐκαμὲ πᾶν τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν, ὅπως συμπληρώσῃ τὰς ἐλλείψεις τοῦ στρατεύματος καὶ φανῇ χρήσιμος. Διῶρισε διοικητὰς Ἀνωτέρων Μονάδων ἀξιωματικούς, οὓς αὕτη αὕτη ἡ ὑπηρεσία τῶν ὑπέδειξεν ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν φρονημάτων. Διῶρισε διοικητὴν τῆς XIII Μεραρχίας τῇ συστάσει μου τὸν Συνταγματάρχην Καίμπιλην, διῶρισε διοικητὴν τῆς VII Μεραρχίας τὸν Συνταγματάρχην Κουρουσόπουλον καὶ ἄλλους. Ἐξεκαθάρισε τὰ διάφορα γραφεῖα τῆς Σμύρνης ἀπὸ τοὺς πολλοὺς συγχοπέμους ἀξιωματικούς καὶ ὁπλίτας. Ἐσπευσε πρὸς ἐπιθεώρησιν ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου καὶ ἐφοδίασε τὰς Μεραρχίας μὲ χρήματα καὶ ἐπληρώθησαν καθυστερούμενα μισθοδοσίαι ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν καὶ ἐβεβλήθη τὴν ποιότητα τοῦ συστήματος τῶν ἀνδρῶν. Περὶ ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων εἶχον καταβληθῇ βεβαίως αἱ δέουσαι ἐνέργειαι, ὡς ἄλλως τε κατασπίνεται ἐκ τῶν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐπισήμων ἐγγράφων, δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ ὀλιγωρία εἰς τὴν προτέραν διοίκησιν τῆς Στρατιᾶς ὑπὸ τοῦ Στρατηγῶ Παπούλα, ἥτις ἀόκνους φρον-

τίδας κατέβαλλεν, ὡς δύναμαι ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως νὰ γνωρίζω, ἀλλ' αἱ ἀνάγκαι συνεπληροῦντο ΑΝΑΛΟΓΩΣ ΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ τοῦ κράτους.

Ὅπως διὰ τὸν Στρατηγὸν Παπούλαν πολὺ καὶ ὑπερβολαὶ καὶ ἀνακρίβειαι ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν, ἀλλὰ θ' ἀναγνωρισθῶσι μίαν ἡμέραν αἱ ὑπηρεσίαι, ὡς προσέφερε πρὸς τὴν Πατρίδα κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν, οὕτω καὶ διὰ τὸν Στρατηγὸν Χατζανέστην ἀνεξαρτήτως τῶν σφαλμάτων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ διέπραξε, θ' ἀναγνωρισθῶσι αἱ ὑπηρεσίαι του καὶ θὰ γείνη αἰσθητὴ ἡ ἐλλείψις του.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ εἶπω, ὅτι πολλὰ ἐγράφησαν καὶ ἐλέχθησαν, τινὰ δὲ ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ περὶ στεροχέων, ὡς ἰπέστη ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐν Μ. Ἀσίᾳ. Νὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ διαφωνῶ. Διῶρισα τὴν V Μεραρχίαν κατὰ τὴν Α' καὶ τὴν Β' περίετον τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ δύναμαι νὰ ἔχω γνώμην. Ἐτόνισα ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα: «πᾶν ὅ,τι ἐγράφη καὶ ἐλέχθη ἀποτελεῖ ΜΕΓΙΣΤΗΝ ΥΠΕΡΒΟΛΗΝ, εἴτε ἐκ κακῆς ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων εἴτε ἐκ προθέσεως πρὸς δημοκρίαν. Εἶναι ὕβρις διὰ τὸν Ἕλληνα, διὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεσολογγίου, νὰ λέγεται, ὅτι ἐνεκα τῶν στεροχέων τούτων (π. χ. ἡ χρῆσις ἐπὶ συνεχεῖς ἡμέρας μακαρονίων μὲ ἀκατάλληλον λάδι ἢ κακῆς ποιότητος ρεγγῶν) ἐπέφερε τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου. Καὶ ἐρωτῶ πάντα ἐχέφρονα ἄνθρωπον: Πταίει ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κράτους διὰ τὴν κακὴν ποιότητα τοῦ ἐλαίου ἢ τῶν ρεγγῶν, ΑΦΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΩΣ ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΠΑΡΕΛΑΜΒΑΝΟΝ ΤΑΥΤΑ; Καὶ πρέπει νὰ παραπονῶνται Ἕλληνες τινες στρατιῶται διὰ τὴν ἐλλείψιν τροφίμων καὶ ἱματισμοῦ, ὅταν αὐτοὶ οὗτοι ἔκαμνον τοιαύτην κατάνοισιν καὶ τοιαύτην ἐδείκνυνον ΑΣΤΟΡΤΙΑΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ (τροφίμα, νομὴ, ὑλίκον, πολυμεφδία, κτήνη); Ἀφημονοῦν ὅτι ὄχι ἐσφαζον, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς ΕΞΕΚΟΙΛΙΑΖΟΝ ζωντανὰ τ' ἄρναια καὶ μοσχάρια διὰ νὰ πάρουν μόνον τὰ σκότηκα τῶν ὡς ὀρεκτικῶν, ἐγκαταλείποντες ταῦτα ἀχρησιμοποίητα; Ἀφημονοῦν, ὅτι ἔκοπτον τὰς πλατεῖας οὐράς τῶν προβάτων ζωντανῶν διὰ τὸ λίπος; Ἐπῆλθεν ἀργότερον ἑλλειψὶς κρέατος, ἀλλὰ λησμονοῦν τὴν σπατάλην, ἥτις ἐγένετο τῶν σφαγίων, ἅτινα ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς συνέλεξε κατὰ τὴν προέλασίν του; Ὅπου ἕκαστος λόχος διηρεῖτο εἰς ομάδας, αἵτινες ἐκτὸς

ματι παραγωγικά. Διότι ἐγὼ δὲν παρὰδέχομαι, ὅτι οἰαδήποτε Ἑλληνική Κυβέρνησις, διαχειριζομένη τὰς τύχας τοῦ τόπου, ἤθελεν ἐξ ἄλλου τινὸς λόγου πρόβῃ εἰς αὐξήσιν τῶν δαπανῶν οἰασδήποτε ὑπηρεσίας. Ἐὰν μέχρι τῆς σήμερον ἐπῆλθεν αὐξήσις τῶν δαπανῶν, εἶναι τοῦτο φυσικόν, διότι αἱ ὑπηρεσίαι ἀναπτύσσονται ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου καὶ τῶν σχέσεων, τὰς ὁποίας ἐξυπηρετοῦσιν.

Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ βεβαιώσω τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν ἔχω, ὅτι οὐδεμία Ἑλληνική Κυβέρνησις, οὐδέποτε, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ παραπλασιασμοῦ τῶν παροχῶν, τὰς ὁποίας δύναται νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς φίλους τῆς, προσέθηκεν αὐξήσεις καὶ ἐπολλαπλασίασε θέσεις, ὡς πολλοὶ ἰσχυρίζονται.

Ὁ πρὸ ὀλίγου κατελθὼν τοῦ βήματος ἀξιότιμος βουλευτὴς ἐκ Μεσολογγίου (1) διεβεβαίωσεν ἡμᾶς, ὅτι ἡ φορολογία ἐν Ἑλλάδι εἶναι μεγάλη. Ἐπὶ τούτῳ δὲν ἔχω διάφορον γνώμην. Εἶναι μεγάλη ὅχι τόσον κατὰ ποσόν, διότι εἰς ἄλλα Κράτη εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα, ἀλλ' εἶναι μεγίστη, κατ' ἀναλογίαν τοῦ πλούτου τῆς χώρας. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχή ἡ ὑμετέρα, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νομίζω ὅτι πρέπει νὰ μάθῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαός,

(1) Ὁ ἀείμνηστος Δελιγεώργης.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΛΕΜΑΝΣΩ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

Δὲν ἔτιφε χιμαιρικὰς ἀντιλήψεις προκειμένου περὶ τῶν ἄλλων περισσότερον ἢ ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἐαυτοῦ. Διὰ νὰ δεσπῶν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ τοὺς ἐξεντελίῃ, ὅταν τὸ πρόβλημα ἦτο ἡ ἀλληλοσπῆριξις καὶ ἡ ἀνύψωσις ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Μία γενίκευσις τῆς προσπάθειας πρὸς πρόκλησιν ἠθικῆς καταπτώσεως, χωρὶς δυνατὴν σχέσιν πρὸς τὴν ἑμμονον ἰδέαν μιᾶς πορείας πρὸς τὸ ἰδεώδες.

Διὰ μέσου ὧλων αὐτῶν, ἡ ἔκφρασις γενναϊότητος ἐνὸς στρατιώτου μεθυσομένου ἀπὸ πολεμικὰ ἀνδραγαθήματα, «Μὲ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξωρουγμένον, τὸν ὄμον συντετριμμένον, τὸν μηρὸν καὶ τὴν γεῖρα διατετριμμένους, ὀρίπτον εἰς τὴν ὑγὴν πᾶν ὅτι ἡδύνατο αὐτὴ νὰ τοῦ ἐπιτήσῃ, δοκεῖ μὲ τὸ ὑπόλοιπον νὰ ἔσῃ δυνατὸς καὶ ἐνδοξος». Ὁ Δημοσθένης ὁ ἴδιος πλέκει αὐτὸ τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν Φίλιππον καὶ, ἂν πρόβῃ νὰ πιστεῖ-

εἶναι, ὅτι ἡ δαπάνη, ἡ ὁποία γίνεται διὰ τὴν ἐξυπηρετήσιν τῆς γενεᾶς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν καὶ τὴν ἐξυπηρετήσιν τῶν ἐργαζομένων, παραγόντων καὶ εἰσφερόντων ὁλόκληρον τὴν μεγάλην, ὡς εἴπομεν, φορολογίαν, δηλαδὴ ἡ δαπάνη, ἡ ὁποία γίνεται διὰ τὴν διοίκησιν, ἐκπαίδευσιν, δικαιοσύνην, ἀσφάλειαν κλπ., αὕτη εἶναι μικρότερα παρ' ἡμῖν παρὰ ἐν οἰσδήποτε κράτει...

Δ. ΤΣΙΤΣΑΡΑΣ. Δὲν ὑπάρχουν αὐτά. Ἰδανικά εἶναι αὐτά διὰ τὴν Ἑλλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ μὴ διακόπτετε.

Δ. Π. ΓΟΥΝΑΡΗΣ. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ διαφωνήσω πρὸς τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον, τὸν εἰπόντα, ὅτι δὲν ὑπάρχουν αὐτά ἐν Ἑλλάδι, δεχόμενος, ἐννοεῖται, τὴν σχετικὴν ὑπερβολὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ ὁποίῳ εἶπεν. Ἀλλὰ θὰ ἀπορήσω, καὶ βεβαίως θὰ συναπορήσῃ μετ' ἐμοῦ ὁ κ. συνάδελφος, ὅταν σκεφθῇ, πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὸ τὸ μὴ ὑπάρχον νὰ τὸ καταστήσωμεν ὑπάρχον, περικόποντες τὸ ποσόν, διὰ τῆς δαπάνης τοῦ ὁποίου εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ὁ κ. συνάδελφος νὰ βεβαιῇ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἐνώπιον τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει τίποτε ἀπ' αὐτά. (Ραγδαία χειροκροτήματα).

σωμεν τὸν Λουκιανόν, καὶ ὁ Φίλιππος δὲν διατάζει περισσότερον νὰ ἐκδειῶσῃ ἐμφαντικῶς τὸν θανάσιμον ἐχθρὸν του. Ἡ μαρτυρία θὰ μᾶς ἤρχειτο ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀντίπατρον. Τὸν Ἀντίπατρον, ὁ ὁποῖος, μετὰ τὸν Κρανῶνα, ἔστειλε νὰ συλληφθῇ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του, τῶν ὁποίων τὴν καλωσύνην δὲν φαίνεται νὰ ἐπεκαλέσθη ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἶναι εὐκολώτερον ν' ἀποδώσῃ τις δικαιοσύνην εἰς τὸν ἐχθρὸν, διὰ νὰ εἶναι νεκρός, παρὰ νὰ ἐγκωμιάσῃ τὰ μεγαλεῖά του, διὰ νὰ παρουσιάζεται μὲ τὸ ἀκόντιον προετοιμασμένον. Ὁ Λουκιανὸς μᾶς δείχνει μᾶλλον τὸν Ἀντίπατρον ἐν τῇ ἐμφράσει τοῦ ῥόλου του.

Τὸ ρητορικὸν πάλαντον τοῦ Δημοσθένους δὲν ἐπέτυχεν παρὰ δευτέραν θέσιν εἰς τὴν ἐκτίμησίν μου. Δὲν ἔβλεπον εἰς αὐτὸ παρὰ ἐν ὄργανον. Τὸν ἴδιον ὅμως τὸν Δημοσθένην δὲν ἔπαυσα νὰ τὸν θαυμάζω. Τὸ ψυχικόν του μεγαλεῖον, ἡ σύνεσίς του, ἡ ἀλύγιστος σταθερότης τοῦ χαρακτήρος

του, μέσα εἰς τὰς θυέλλας τῆς τύχης, ἐτήρει τὴν γραμμὴν, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς ἐαυτὸν χαράξει καὶ πρὸ οὐδεμιᾶς ἀντιξοότητος ὑπεχώρει.

Ἀναπολὼν τὰς ἀναμνήσεις του, ὁ Ἀντίπατρος, πάντοτε καθὼς ἀναφέρει ὁ Λουκιανός, μᾶς δείχνει καὶ τὸν Φίλιππον ὑπερμυγόμενον τοῦ Δημοσθένους ἐναντίον τῶν ὕβρεων τοῦ Παρμενίωνος.

«Εἶναι ὁ μόνος μὴ ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ κατὰστῆτον τῶν δαπανῶν μου... Κηρύσσω τὸν πόλεμον ἐναντίον ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἐκσπᾷ τὸ μίσος ἐναντίον μου χάριν τῆς πατρίδος του, ἐπιτίθεσθαι κατ' αὐτοῦ καθὼς ἐναντίον φρουρίου, ἐπάλλεως, ὀπλοστασίου, περιχαρᾶς κώματος, ἀλλὰ θαυμάζω τὴν ἀρετὴν του καὶ φρονῶ τὴν πόλιν, ἡ ὁποία ἔχει τοιοῦτον πολίτην... Ἄν μόνος ὁ Δημοσθένης δὲν ἦτο εἰς τὰς Ἀθήνας, θὰ ἐκυρίευον τὴν πόλιν αὐτὴν μὲ μεγαλειτέραν εὐκολίαν ἐκείνης μὲ τὴν ὁποίαν ὑπέταξα τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ τοὺς Θηβαίους. Ἡ πανουργία, ἡ δύναμις, ὁ αἰφνιδισμὸς καὶ τὸ ἀργύριον θὰ μοῦ ἦνοιγαν συντόμως τὰς πύλας τῆς. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἂν καὶ μόνος, ἀγρυπνεῖ γιὰ τὴν πατρίδα του. Πάντοτε ἔτοιμος νὰ ἐωπεληθῇ τῶν εὐνοϊκῶν εὐκαιριῶν, παρακολουθεῖ, διαφωτίζει ὅλα μου τὰ διαβήματα, ἀντιμετωπίζει τὰς στρατίας μου... Εἶναι τὸ πρόσκομμα ποῦ μᾶς σταματᾷ, εἶναι τὸ προπύργιον ποῦ προκαλύπτει τὴν Ἑλλάδα καὶ μ' ἐμποδίζει νὰ τὴν κατακτήσω ὁλόκληρον μὲ μίαν μόνον ἐκστρατείαν... Ἐξυπνᾷ, παρὰ τὴν θέλησίν των, τοὺς συμπολίτας του, καθεύδοντας ὡς ὑπὸ μανδραγόραν. Χωρὶς νὰ ζητῇ νὰ τοὺς κολακεύσῃ, φαίνεται, ἀπὸ τὴν ἐλευθεροστομίαν τῶν μουφῶν του, ὅτι χρησιμοποιοῖ τὸν σίδηρον καὶ τὸ πῦρ γιὰ νὰ τοὺς τραβήξῃ ἔξω ἀπὸ τὴν ἀπάθειάν των. Μεταβάλλει τὸν προορισμὸν τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ προορίζει διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ στρατοῦ τὰ ἔσοδα τὰ καθιερωμένα διὰ τὰ θεάματα. Ἀγορεύει τὸ ναυτικόν... Ἐπιπανεμψυχώνει τὸ φθινόν θάρρος τῶν Ἀθηναίων, ἐνθυμίζων εἰς αὐτοὺς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμίνα. Συγκροτεῖ συμμαχίας καὶ συμπολιτείας μεταξὺ ὧλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς προτρέπει νὰ συνδεθῶσιν ἐναντίον μας. Δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ διαφύγῃ τὸ ἀγρυπνῶν βλέμμα του, νὰ τὸν ἀπατήσῃ δι' ὑπεκφυγῶν καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν ἐξαγοράσῃ. Ὅ,τι ὑπῆρξαν ἄλλοτε διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Περικλῆς εἶναι σήμερον ὁ Δημοσθένης διὰ τοὺς συμπολίτας του... Εἰς αὐτὸν ὑπακούοντες κατέστησαν κύριοι τῆς Εὐβοίας, τῶν Μεγάρων, τῶν ἰκτῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Βοιωτίας. Ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι καθίστανον ἕνα τέτοιον ἄνδρα ἀπόλυτον κύριον τῶν πολεμεφιδίων, τῶν πλοίων, τῶν χρημάτων καὶ τῶν περιστάσεων, θὰ ἔφο-

δοῦμην μὴ συντόμως μ' ἔφερεν εἰς τὸν κίνδυνον νὰ τοῦ διαμφορηθῇ καὶ τὴν Μακεδονίαν, αὐτὸς ὅστις, μὴ δυνάμενος σήμερον παρὰ μόνον μὲ ψηφίσματα νὰ μὲ πολεμήσῃ, μὲ περικυκλῶναι ἐν τούτοις πανταχόθεν, μὲ καταλαμβάνει αἰφνιδιαστικῶς, εὐρίσκει πόρους οικονομικούς, συγκεντρώνει δυνάμεις, στρατολογεῖ ἄνδρας, μετακινεῖται πανταχοῦ διὰ νάντιταχθῇ εἰς τοὺς σκοπούς μου».

Τί θὰ ἤμπορούσε νὰ εἶπῃ κανεὶς, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν εἶναι κατώτερον μιᾶς τοιαύτης μαρτυρίας τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πλέον ἐνδεδειγμένου νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν ἥρωα; Ὁ καλὸς μαχητὴς μᾶς παρουσιάζεται ὡς ἀγνότατον ἀνάγλυφον μιᾶς δυνάμεως τῆς φύσεως ἐν πλήρει πῆρῃ, ὑπὸ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ ἀκριβῶς τοῦ ὁποίου τὸ κύρος ἐπιβάλλεται, διὰ νὰ καθίσταται ἱκανὸς νὰ κρίνῃ ἀφ' ὕψους. Τί σημασίαν ἔχει, κατόπιν τούτου, ἡ τεχνικὴ τῶν μέσων τοῦ Δημοσθένους! Τὸν ἄνδρα ζητοῦμεν, τὸν ἄνδρα εὐοίσκουεν μὲ τὰ πάθη του, τοὺς πολεμικοὺς βρονχηθμούς του, διὰ μέσου τῶν ψυχρῶν ἀποφάσεων ἐνὸς συνθέτου πνεύματος. Δὲν ἔχει ὁ Ἑλληνισμὸς ὠραιότερας σελίδας ἀπὸ ἐκείνας, ὅπου οἱ δύο πολεμισταὶ σταματοῦν ἐν πλήρει συρροᾷ, ὡς ἂν τοὺς ἥρωας τοῦ Ὀμήρου, διὰ νὰ ἡλληλοεγκωμιασθῶν—μεγάλοι διὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴν προσφορὰν τοῦ ἐαυτοῦ τῶν πρὸς ἐξυπηρετήσιν ἐνὸς ἰδεώδους, τὸ ὁποῖον τοὺς παρασύρει καὶ τοὺς συνιστρεῖ μέσα εἰς τὰ βάσανα τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ ἀθηναϊκὸς λαὸς ἀπορῶσιν στέφανον εἰς τὸν Πανσανίαν, τὸν δολοφόνον τοῦ Φίλιππου, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Δημοσθένης ἐμφανιζόμενος, παρὰ τὴν πόσσοιαν θάνατον τῆς θνητότητος του, ἐοικεμένως δι' ἀνθέων ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ συμβάντος, μαρτυροῦν ἐλλειψιν γαλήνης. Τὸ πάθος τῆς μάχης καὶ ἰδίως ἡ φύσις τοῦ ἀνῶνος παρέχουν βασίμους δικαιολογίας. Ὁ Φίλιππος δὲν ἔβαλε παρὰ τὸ αἰτιόμνόν του εἰς τὸ παίγνιδι ἐν ᾧ ὁ Δημοσθένης, τὴν ποικιλοφύειαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ, δι' αὐτῆς, τὰς ὁραιότερας τύχας ἐνὸς ἀνδρὸς διοραθέντος πολιτισμοῦ.

Τὸ μειονέκτημα τοῦ Ἀθηναίου εἶναι, ὅτι εὐρίσκειται ἐποχρεωμένος νὰ πείσῃ τὸν ὄνλον, ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν, πρὶν εἰσελθῇ εἰς τὴν δοξάν, ἐν ᾧ ὁ Μακεδὼν, κυρίαρχος κοιτῆς, ἀποσπᾷ καὶ πραγματοποιεῖ ὅλα μονομῆς. Τὸ περιβάλλον τοῦ ἐνὸς γοησιμεῖ διὰ νὰ διοικῇ ἀνεκκλήτως τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ ἐπακούῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Ἕνας

διηγετής αναβρασμός κρατήρος εις αὐτήν τὴν Πύκα ὑπὸ τὸ βῆμμα τῆς Θεᾶς, τῆς ὁποίας τὸ ἀκόντιον ἀπὸ σιταίης μέχρ' Ἀκροκορίνθου. Ἀκροατήριον αὐτοῦ ἡ συνταρασσομένη ὕψ' ὧν τῶν παθῶν, καλῶν καὶ κακῶν, ἔτοιμον δι' ὅλας τὰς ἀλλαγὰς μετώπου μέσα εἰς τὰ ἀναπηδήματα, τὰ ὁποῖα φθάνουν ἀπὸ τὴν ὥραιότεραν πηλὴν εἰς τὴν πλέον ταπεινωτικὴν ἐγκατάλειψιν. Ὁρμή, τὴν ὁποίαν, εὐθὺς ὡς ἐπιτύχη κανεῖς, πρέπει νὰ ὑποκινήσῃ ἐκ νέου. Ὅλοι οἱ ἐνθουσιασμοί, ὅλοι αἱ δολιότητες ὑπὸ τὴν τερασίαν πληγὴν τῆς δωροληψίας. Αὐτοθυσίαι, φιλοπορίαι, δογαὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποτελεσθῇ λογικὴ ἰσορροπία. Εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, δὲν παρουσιάσθη ὁ Κλέων, ὁ δημιουργός, διάδοχος ἀπὸ τὰ βέλη τοῦ Ἀριστοφάνους, ριπιδόμενος εἰς τὴν πολεμικὴν ἐπιχείρησιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἀποτύχει οἱ καλλίτεροι στρατηγοί, κυριεύων τὴν Σφακτηρίαν καὶ ἐπιστέφων τὴν σταδιοδρομίαν του διὰ τῆς θανατώσεώς του ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ; Μὲ τέτοιους συντρόφους, ἕνας μόνον τόπος ὠφελεῖ: νὰ κρατηθῇ κανεῖς εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς συρράξεως καὶ νὰ νικηθῇ ὅλους πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις συγχρόνως. Ὁ Δημοσθένης ἐγνώρισεν αὐτὰς τὰς ἀγωνίας. Ὁ Δημοσθένης ἐγνώρισεν αὐτὰς τὰς χάρας.

Ἀπὸ τοὺς βράχους τῆς Μακεδονίας μιὰ σιδερένια ράτσα εἶχε βγῆ, ἥν ὁ πολιτισμός τοῦ κάμπου ἐνέβαλεν εἰς μεγίστους πειρασμούς. Ἐνας ἀρχηγὸς ἱκανὸς νὰ διοικῇ εὖ, στρατιώτης ἱκανὸς νὰ ὑπακούουν. Ἀπὸ μίαν ἔμπνευσιν στρατιωτικῆς μεγαλοφυΐας ἐξεπῆδησεν ἡ ἀήγητος φάλαγξ. Τὸ ἰδεώδες θὰ εὖρη ἴσως τὴν ἐποχὴν του: ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποφασίζει ἡ ρομφαία. Προδοσίας ἡ δυνάμεις ὁ Δημοσθένης μόνος θά νικῇ τὴν ἀντιπαλὸν ἐν περιπτώσει ἀνιχνεύσας! Ἐνῶς ὁμολογήθη, ὅτι ἕνα εἶναι τὸ θανατώτερον ἐπιχείρημα: ἡ θέλησις τοῦ ἰσχυροτέρου.

Ἀθηναῖος, ῥήτωρ, ὁ Δημοσθένης ἐλπίζει τὸ πᾶν ἀπὸ τὴν δυνάμειν τοῦ λόγου του, διότι ὁ λόγος του εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος. Δὲν ἐγενήθη, ὅπως ὁ Διοχίτης, μετ' ἐπεροχὴν ῥητο-

ρικῶν χαρισμάτων. Ἐχει ἴσως κάποιαν τεχνικὴν. Ἀλλὰ δὲν τὴν ἀφίνει νὰ φαίνεται. Ἡ δύναμις, ποῦ τὸν παρσούρει περισσοτέρων ἀπὸ κάθε ἄλλην, εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασιν μιᾶς συνειδήσεως, ἡ ὁποία θέλει καὶ ἐνεργεῖ, διότι πιστεύει. Καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων θέλει νὰ πιστεύσῃ, ἀλλὰ εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον ἀσταθὴς καὶ πρὸ πάντων ὑπὲρ τὸ δέον θιασώτης τῶν ρυθμῶν καὶ τῶν ἡχηροτήτων τῆς φωνῆς, ὥστε νὰ ὑποκύπτῃ εἰς αὐτὰς ἀνὰ πάσαν στιγμὴν. Ἡ κατ' ἐξοχὴν πόλις, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ὁμιλοῦν τὴν ζωὴν μετ' τὴν φιλοδοξίαν νὰ τὴν σκεφθῶν.

Οἱ Ἴωνες μετὰ τὰς μακρὰς κόμας προστρέχουν εἰς αὐτὴν χάριν φιλοσοφικῶν ἀναμασημάτων. Ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν μέχρ' εἰς τὴν κήπων τοῦ Ἰλισσοῦ, διεξήγεται μία πανήγυρις λόγων, ὅπου ὅλοι οἱ καλλιτέχναι τῆς τραγουδημένης ζωῆς ἀπελάμβανον τὰς μεγαλυτέρας τῶν ἀπολαύσεις. Κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς ἀπὸ τὰ σεληνόφωτα ἐκεῖνα, ποῦ ἐντροπιάζουν τὸν ἥλιον, ἡμπορεῖτε νὰ κούσετε, ἀκόμη καὶ σήμερον, ἕνα διακριτικὸν ψήθυρον φωνῶν, αἱ ὁποῖαι δίδουν ζωὴν εἰς τὴν δημοσίαν πλατείαν μόνον καὶ μόνον χάριν τῆς τέχνης ἐνὸς ἀρμονικοῦ τόπου, ὅπως ἕνα ρυάκι, ποῦ τραγουδεῖ μετὰ τὰ χαλίκια τῶν ὀχθῶν του. Διότι καὶ τῶν ἡμερῶν μας οἱ Ἀθηναῖοι δὲν αἰσθάνονται μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὸ νὰ περάσουν τὴν νύκτα μετὰ παιγνίδια ρουσιῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι λύνουν καὶ δένουν τὰς ἐκκρεμότητας τῆς προηγούμενης καὶ τῆς ἐπαύριον. Δεξιότητες τοῦ λόγου, παρὰ τοῖς ὁποίοις ἡ ἐκφρασις ξεπερνᾷ τὴν σκέψιν.

Ὁ Δῆμος ἐπέτρεπε τὴν ὑπαρξιν μορφῶν ἐξουσίας διὰ τὴν μετέπειτα ἐκ τῶν εὐδυνῶν διασκέδασις. Ἡ ἀπόφασις ἐκρέματο ἀπὸ τὰς τύχας τοῦ τυχαίως συγκεντρωμένου ὄχλου. Ὁ συνήθης τόπος τῶν συναντήσεων ἦτο ἡ Ἀγορά. Ὁ Ἕλλην εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν λιποδίατος ἄνθρωπος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν σφάζει ἐν ἄγρῳ, τὸ πῆνει καὶ τὸ τρώγει ἀκόμη καὶ ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου τῶν Ἀθηναίων, ὅπως τὸ εἶδα μετὰ τὰ μάτια μου. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τρέφεται μετ' ἐλθῆς, κρεμμύδια, σῶκα ἢ, ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον, μετ' ἐκεῖνα τὰ βρασιὰ χόρτα, τὰ ὁποῖα ἐπώλει ἡ μήτηρ τοῦ Εὐριπίδου. Ἐνα μεγάλο ποιητὴν νερὸ προσφέρει τὸ θέληγιστόν του εἰς τὴν ἐροίην, ἡ ὁποία ζωογονεῖται ἀπὸ τὴν μουσικὴν παινοειδῶν συνομιλιῶν. Μετὰ κάποιαν ἀνεπαίσθητον παρέκκλισιν τὸ μεγάλο ζήτημα τῆς ἀγορᾶς κατήχησεν ὅχι τόσο ὁ ἐφοδια-

σμός εἰς τρόφιμα, ὅσον ἡ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων ἐπὶ παντὸς πράγματος. Δεδομένου δὲ ἐπὶ ἡ πόλις καὶ τὰ κοινὰ παρῆχον εὐρέα θέματα, ὁ τόπος τῶν δημοσίων συγκεντρώσεων κατέστη τὸ κέντρον καθημερινῶν συζητήσεων. Βραδύτερον, ὅταν ἀπητήθησαν κείμενα ἀποφάσεων, ἡ συνέλευσις μετεφέρθη εἰς τὸν ἐπίπεδον χώρον τοῦ παλαιοῦ βωμοῦ τοῦ Διός, εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὅστις ὀνομάσθη Πνύξ. Καὶ πάλιν ὅμως συνέβαιναν οἱ παλαιεῖς Ἀθηναῖοι νὰ ἐξασκοῦν τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τῶν εἰς τὴν Ἀγοράν. Τότε ἐπενέβαινον οἱ Σκῦθαι τοξόται, περιβάλλοντες τὸ κοινὸν με-

σχοινίον χρώματος ἐρυθροῦ καὶ τρέχοντες πρὸς τὴν συνέλευσιν, ὅπου ὁ κυρίαρχος λαὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ, διότι ὅποιος ἔφερε τὸ σημάδι τοῦ σχοινοῦ τὸ καταγγέλλον τὴν ἀμελείαν του, ἐστερεῖτο τοῦ τριωδύλου, τιμῆς τῆς κοινῆς ἀφροσύσεως εἰς τὴν περὶ τῶν κοινῶν μέριμναν. Ἀνὰ τὰ παλαιότερα τῆς Ἀγορᾶς συνεχίζοντο ἐν τῇ τῆς σεβαστῆς συνέλευσεως, τοῦτο συνέβαιναν ἴσως διότι τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα εἶχεν ἀπλῶς μετατοπισθῇ.

(*Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές)

ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Ἀπὸ τὴν παγκόσμιον ἐμπορικὴν καὶ οικονομικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ 1925, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσε πρὸς τινος ὁ ECONOMIST τοῦ Λονδίνου, παραλαμβάνομεν τὰς κατωτέρω πληροφορίες, ἀναφερομένας εἰς τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξελίξιν τῆς οικονομικῆς καὶ βιομηχανικῆς καταστάσεως τῶν τριῶν κρατῶν τῆς Μικρᾶς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Βουλγαρίας.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐσημειώθη βραδεία, ἀλλὰ σταθερὰ πρόοδος. Τὸ σημαντικώτερον γεγονός ὑπῆρξεν ἡ χορήγησις δανείου 50.000.000 δολλαρίων ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἐπακολούθησεν τὰς συμφωνίας περὶ παγίωσιν τοῦ πολεμικοῦ χρέους, αἵτινες συνήφθησαν μετὰ τούτων καὶ μετὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ δάνειον τοῦτο, τὸ πρῶτον ἦμιν τοῦ ὁποῦ ἐξεδόθη τὸν Ὀκτώβριον, ἐχορηγοῦντο ἐν μέρει μὲν πρὸς περιορισμὸν τοῦ μεγάλου κρημνομένου χρέους καὶ ἐν μέρει ὡς συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα τεθὲν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς νέας Ἐθνικῆς Τραπέζης. Τὸ ἴδιον τοῦτο ἤρξατο τὰς ἐργασίας του τὴν 1 Ἰανουαρίου 1926 μετὰ κεφάλαιον 12.000.000 δολλαρίων, τοῦ ὁποῦ τὸ ἐν τρίτον ἐχορηγήθη ὑπὸ τοῦ κράτους καὶ τὰ ὑπόλοιπα δύο τρίτα ἐδόθησαν εἰς δημοσίαν ἐγγραφήν, πρόκειται δὲ νάντικαταστήσῃ τὸ κρατικὸν Τραπεζικὸν Γραφεῖον, ἐξασφαλίσαν καὶ τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων σταθερά. Τὸ ἰσοζύγιον τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἔχει νῦν ἐπιτευχθῇ, ἂν ἐξαίρεση κανεῖς μερικὰς δαπάνας κεφαλαιώδους ἀνάγκης, μελετᾶται δὲ ῥηκὴ μεταρρυθμίσις τοῦ φορολογικοῦ συστήματος. Ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως τὸ ἔτος ὑπῆρξεν ἡρεμῶν. Αἱ γενικαὶ ἐκλογαὶ ἐπανεφεραν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν προηγούμενην κυβερνήσιν συνασπισμοῦ. Τὸ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπόριον ὑπῆρξεν ἰκανοποιητικόν:

Ἡ ἐξαγωγή κατὰ τὸ 1923 ἀνῆλθεν εἰς 12.519 ἑκατομ. κορωνῶν, τὸ 1924 εἰς 17.022 ἑκατ. κορ. καὶ τὸ 1925, ἐπὶ ἐνδεκα μῆνας εἰς 16.848 ἑκατ. κορωνῶν, ἡ δὲ εἰσαγωγή κατὰ τὸ 1923 ἀνῆλθεν εἰς 10.130 ἑκατομ. κορ., τὸ 1924 εἰς 15.862 ἑκατ. κορ. καὶ τὸ 1925, ἐπὶ 11 μῆνας, εἰς 15.615 ἑκατομ. κορωνῶν. Ἡτο ἐπὶ πλέον ἐξαγωγή κατὰ τὸ 1923 2.389 ἑκατ. κορ., κατὰ τὸ 1924 1.160 ἑκατ. κορ. καὶ κατὰ τὸ 1925, ἐπὶ 11 μῆνας, 1.233 ἑκατομμύρια κορωνῶν.

Ἡ βιομηχανία, ἂν καὶ ὑπέφερεν ἐν μέρει ἐκ τῶν δημοσιονομικῶν δυσχερειῶν, ἐξηκολούθησεν ἀναπτυσσομένη. Ἡ παραγωγή ὑψώθηκε ἀπὸ 1.413.000 εἰς 1.525.000 τόννους. Ἐπίσης αἱ βιομηχανίαί βαμβακος, ὑέλου, σιδήρου καὶ χάλυδος κατέληξαν εἰς εὐνοϊκά ἀποτελέσματα. Ἡ παραγωγή γαιανθράκων, ἐν τούτοις, ἐμειώθη κατὰ τὸ 1/6 περίπου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ 1913 καὶ κατὰ τὸ 1/7 ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ 1924.

Ἡ γενικὴ παραγωγή τῆς ἐθνικῆς οικονομίας καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτωχεύσεων ἀπὸ 535 εἰς 431. Ὁ τιμὰριθμος τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου ἔπεσεν ἀπὸ 1.045 εἰς 977, κατὰ τοὺς δώδεκα μῆνας, καὶ τὸ κυκλοφορὸν χαρτονόμισμα ἐμειώθη ἀπὸ 8.810 εἰς 8.408 ἑκατομμύρια κορωνῶν.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Ἐκτὸς τῆς ἐπαύσεως καλλιτέρων σχέσεων πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τὸ σημαντικώτερον συμβεβηκὸς ὑπῆρξεν ἡ γεφύρωσις τοῦ χάσματος μεταξὺ τῶν Σέρβων Ριζοσπαστῶν καὶ τοῦ Κροατικοῦ Ἀγροτικοῦ Κόμματος. Τὸν Ἰούλιον ἐσχηματίσθη νέος συνασπισμός, ἀποτελούμενος ἐκ τῶν Ριζοσπαστῶν καὶ τῶν Κροατῶν Ἀγροτικῶν ὑπὸ τὸν κ. Πάσιτς. Τέσσαρα μέλη τοῦ δευτέρου κόμματος, ἐν αἷς καὶ ὁ Παῦλος Ράδιτς, ἀνεμῖς τοῦ Κροάτου ἡγέτου, περιελήφθησαν εἰς τὴν κυβερνήσιν.

Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, σημαντικὴ βελτίωσις ἐπετελέσθη. Ἡ καλὴ ἐσοδεία τὸσον τοῦ σίτου, ὅσον καὶ τοῦ ἀραβοσίτου, κατέστησε δυνατὴν τὴν ἐπίτευξιν ἱκανοποιητικοῦ πλεονάσματος εἰς τὰς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορικῆς συναλλαγῆς:

Ἡ εἰσαγωγή κατὰ τὸ 1924 ἀνῆλθεν εἰς 578.6 ἑκατομ. χρυσῶν δηναρίων καὶ τὸ 1925, κατὰ τοὺς πρώτους 9 μῆνας, εἰς 586.4 ἑκατ. χρ. δηναρίων, ἡ δὲ ἐξαγωγή τὸ 1924 ἀνῆλθεν εἰς 671.3 ἑκατ. χρ. δηναρίων, τὸ δὲ 1925, κατὰ τοὺς πρώτους 9 μῆνας, εἰς 591.5 ἑκατομ. χρ. δηναρίων. Ἦτοι ἐπὶ πλέον ἐξαγωγή κατὰ τὸ 1924 92.7 ἑκατ. χρ. δηναρίων, καὶ τὸ 1925, κατὰ τοὺς πρώτους 9 μῆνας, 5.1 ἑκατομ. χρυσῶν δηναρίων.

Δέον ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπὸν, ὅτι ἡ εἰσαγωγή νέου δασμολογίου, κατὰ τὸν Ἰούλιον, ἤγαγεν εἰς ἀθρόαν προκαταβολικὴν εἰσαγωγὴν καὶ ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔτους παρατηρεῖται συνήθως ἡ μεγαλύτερα ἔντασις τῆς ἐξαγωγῆς. Τὸ ἰσοζύγιον τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἐπετεύχθη καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς ἐλαττώσεως τῆς πληθωρικῆς κυκλοφορίας ἐσυνεχίσθη, τὸ δὲ κυμαινόμενον χρέος ἐμειώθη σημαντικῶς. Τὸ δηναρίον ἐσταθεροποιήθη εἰς τὴν ἀξίαν 9 περικοπῶν χρυσῶν CENTIMES. Ἐλλείπει ἐξωτερικῶν δανείων, ἡ βιομηχανία ὑπέφερεν ἐκ στενότητος πιστώσεων. Ἡ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὅμως ἀναχώρησις ἀποστολῆς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Στογιαδίνου, πρὸς παγιοποίησιν τῶν πρὸς τὰς διαφόρους Συμμάχους χώρας πολεμικῶν χρεῶν, ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας περὶ οἰκονομικῆς ἐξωθεν ἐπικουρίας εἰς τὸ μέλλον.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐσημειώθη προαγωγὴ τὸσον τῆς δημοσιονομικῆς ὅσον καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἃν καὶ εἰς τὸν δευτέρον αὐτὸν κλάδον τάποτελέσματα δὲν εἶναι ἀκόμη ἐμφανῆ. Εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν ἐπετεύχθη πάλιν σημαντικὸν πλεόνασμα, ἐν ᾧ ἡ σταθεροποίησις τοῦ ἐσωτερικοῦ χρέους διερρυθμίσθη διὰ δύο συμβάσεων τοῦ Κράτους μετὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς. Διὰ τῆς πρώτης τῶν συμφωνιῶν τούτων τὰ προνόμια τῆς Τραπεζῆς παρατείνονται ἐπὶ μίαν ἀκόμη τριακονταετίαν, διὰ δὲ τῆς δευτέρας προβλέπεται ἡ ἐντὸς εἰκοσαετίας ἀποπληρωμὴ τῶν πρὸς τὴν Τράπεζαν χρεῶν. Συστηματικὰ προστάθεται κατεβλήθησαν ἐπίσης πρὸς διακανονισμὸν τοῦ προβλήματος τῶν Διασυμμαχικῶν χρεῶν καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους συνήφθησαν συμφωνίαι μετὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Εἰς τὴν πρώτην περιελήφθη καὶ συμφωνία, ἀφορώσα τὴν ὀφειλὴν πρὸς τὴν Ρουμανίαν ἀποζημίωσιν διὰ ζημίας γενομένας εἰς τὰς πετρελαιοπηγὰς, διακοινῶς τοῦ πολέμου. Πρὸς περισσotέραν δ' ἐνίσχυσιν τῆς βιομηχανίας τοῦ πετρελαίου ἐπηνέχθησαν τροποποιήσεις εἰς τὸν μεταλλευτικὸν νόμον τοῦ 1924, ἀποσκοποῦσαι εἰς τὴν διευκόλυν-

σιν τῆς εἰσόδου ξένων κεφαλαίων. Ἡ πετρελαιο-παραγωγή τοῦ 1925 ἀποτελεῖ ρεκόρ, ὑπερβάσα τὰ δύο ἑκατομμύρια τόννων.

Ἡ ἐσοδεία ὑπῆρξεν ἐξαίρετος, ὑπερβάσα, ὡς πρὸς ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα, τὰς ἀπὸ τοῦ 1913 καὶ ἐντεύθεν ἐσοδείας. Ἡ πῶσις ὅμως τῶν τιμῶν τῶν δημητριακῶν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν καὶ οἱ βαρεῖς ἐξαγωγικοὶ δασμοὶ προοικάλεσαν τὴν ὑπὸ τῶν γεωργῶν ἐναποθήκευσιν τῆς συγκομιδῆς τῶν, ἡ δὲ μείωσις τῶν ἐν λόγω δασμῶν ἐπηνέχθη πολὺ ἀργά, ὥστε νὰ μὴ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀποκατάστασις τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ἡ ὑπερτίμησις τοῦ ξένου συναλλάγματος, κατὰ τὸ φθινόπωρον, ἀντὶ τῆς συνήθους, κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ὑποτιμῆσεώς του. Πάντως τὸσον τὸ κόστος τῆς ζωῆς, ὅσον καὶ ἡ ἐκδοσις χαρτονομίσματος ὑπῆρξεν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σταθερά. Ἄν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος σημειωθῇ καλὴ ἐσοδεία, ἡ Ρουμανία θάρχισεν νὰ βλέπῃ τάποτελέσματα τῶν αὐστηρῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔλαβε πρὸς βελτίωσιν τῆς δημοσιονομικῆς τῆς θέσεως.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Τὸ ἔτος 1925 ὑπῆρξεν ἔτος πολλῶν δυσχερειῶν. Ἡ καλὴ ἐσοδεία τοῦ 1924 προοικάλεσε δημοσιονομικὰς ἀνωμαλίας καὶ σοβαρὰς ἀνησυχίας μεταξὺ τῶν χωρικῶν, τῆς κρίσεως ἐκδηλωθείσης τὸν Ἀπρίλιον, μαζὶ μετὰ τὴν κομμουνιστικὴν ἐξέγερσιν καὶ τὴν ἀξιοθηρήτητον φονικὴν ἀποπείραν τοῦ καθεδρινοῦ ναοῦ τῆς Σόφιας. Ἡ αὐστηρότης τῶν κατασταλτικῶν μέτρων τοῦ κ. Τσαγκόφ ἐσχον ὡς συνέπειαν τὴν ἀποχώρησιν καὶ ἀντικατάστασιν του, ὑπὸ μετριοπαθέστερας κυβερνήσεως, τῆς τοῦ κ. Λιάπτεφ. Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση ἀπέβη ἐξόχως δυσχερὴς καὶ αἱ πιστωτικαὶ εἰσβολαὶ περιορίσθησαν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον αἱ Τράπεζαι παρείχον δάνεια μετὰ τόκον φθάνοντα ἕως 25 ο/ο. Ἡ ἐσοδεία τοῦ 1925 ὑπῆρξεν ὁπωσδήποτε ἀφθονος, ἀπεδώσασα 2.900.000 τόννους ἔναντι 1.951.000 τόννων τῷ 1924 καὶ 2.345.000 τόννων τῷ 1923, ἀλλὰ οἱ βαρεῖς ἐξαγωγικοὶ δασμοί, οἵτινες βραδύτερον ἠλαττώθησαν καὶ αἱ χαμηλαὶ τιμαὶ τῶν δημητριακῶν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τοῦ 1924, συνετέλεσαν εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ἐξαγωγῆς. Ἡ συγκομιδὴ τοῦ καπνοῦ, ἥτις ἀποτελεῖ τὰ 40 ο/ο καὶ 50 ο/ο τῆς ὅλης ἐξαγωγῆς, ὑπῆρξεν ἐξαίρετος. Πάντως, οἱ ἀριθμοὶ τοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου παρουσιάζουν ἑλλειμμα 1.321.000.000 λεβίων διὰ τοὺς πρώτους ὀκτὼ μῆνας τοῦ λήξαντος ἔτους. Τὸ κυμαινόμενον χρέος ἠδῆσθη ἀπὸ 4 εἰς 5.3 δισεκατομμύρια λεβίων, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1925. Ὁ Προϋπολογισμός, ἀφ' ἑτέρου, τῆς χρήσεως 1924—25 ἐσημείωσε πλεόνασμα καὶ οἱ φόροι εἰσπράττονται ἱκανοποιητικῶς.

Τυπογραφικὰ Κάτασκήματα
«ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ»

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΙ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ ΑΥΤΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἀποδίδουσα ἡ Πύλη τὰς μέχρι τοῦδε ἀποτυχίας εἰς τὴν ἀνικανότητα τῶν πολεμαρχῶν τῆς, ἀνέδειξε, τὸ ἔτος τοῦτο, Ρόμμελη Βαλεσὴν τὸν Μεχμέτ Ρεσίτ, τὸν καὶ Κιουταχὴν. Εἶχε διακριθῇ αὐτός εἰς τὰς μάχας τοῦ Πέτα, καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου ἂν εἰσηκούετο, θὰ ἐπιπτεν ἡ πόλις. Ἡ Πύλη ἔδωκε αὐτῷ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ ἀρθρῶνους πόρους, καὶ τῷ εἶπεν ἐπὶ τῷ διορισμῷ: «Ἡ τὸ Μεσολόγγι ἡ τὴν κεφαλὴν σου». Ὁ νέος οὗτος ἀρχιστράτηγος κατέβη εἰς Λάρισσαν τὸν Ἰανουάριον καὶ ἐκείθεν εἰς Ἰωάννιναν, ὅπου κατέστειλε τὰς ταραχὰς καὶ ἐστρατολόγησεν ἐπὶ ἀδρῶ μισθῷ κατὰ τοῦ Μεσολογγίου.

Ἡ ὁχύρωσις τοῦ Μεσολογγίου, ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ ἀκαμάτου Κοκκίνη, ἔλαβε νέαν μορφήν, ἐκαθαρίσθη, ἐπλατύνθη καὶ ἐβαθύνθη ἡ Τάφρος. Ἐπαίρομενος δὲ ὁ τειχοποιὸς αὐτός, εἰδοποιεῖ τὸν Μαυροκορδάτον, ὅτι ἱκανὸν ἔστο τὸ ἔργον τοῦ ν' ἀνθέξῃ εἰς πᾶσαν προσβολὴν καὶ ὅτι ἐξεπλάγησαν οἱ ἐπισκεφθέντες αὐτὸ Ἀγγελοὶ. Ἀλλὰ τὸ τεῖχος τοῦτο, παρ' ὅλην τὴν τέχνην τοῦ Κοκκίνη, ἀνέσχε, διότι «ἂν ἔρρε ἡ πόλις οὐ τείχεϊ». Τὸ τεῖχος εἶχεν ἐπὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς πολιορκίας ταύτης σχῆμα ἐπτάγωνον. Πρὸς τὸ κέντρον, τὸ πρὸς Ἀρhetto, ἔκειτο τὸ προτείχιμα τοῦ Μπότσαρη, πρὸς δυσμὰς δὲ τοῦ Κέντρου, κατὰ σειράν, τὸ Πύργωμα τοῦ Καραῆ, τὸ Προτείχιμα τοῦ Φραγκλίνου, τὸ Κανονοστάσιον τοῦ Βύρωνος, τὰ Πυργώματα τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου καὶ τοῦ Κουτσούκου, καὶ τὸ Κανονοστάσιον τοῦ Κυριακούλη, ἐπὶ τῆς σειρᾶς, ἐπὶ τῆς νηίδος τῆς Μαυραρούς, τὸ Κανονοστάσιον τοῦ Σαχτούρη, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Κέντρου ἔκειτο τὸ Προτείχιμα τοῦ Μακρή, τὸ Μνησιεδὲς Πρόφραγμα τοῦ Γουλιέλμου τῆς Ὁράγγης, τὰ Κανονοστάσια τοῦ Ρήγγα καὶ τοῦ Κοκκίνη, τὸ Καρκινσιεδὲς Πρόφραγμα τοῦ Μοντάλεμβέρτου, καὶ Κανονοστάσιον τοῦ Σιεφέλδου, τοῦ Κανάρη καὶ τοῦ Σκενδέρπεη. Ἐφ' ὅλοι δὲ τοῦ τεύχους ἔκειντο 48 κανόνια σιδηρὰ διαφόρου ὀγκῆς, μέχρι 48 λιτρῶν, καὶ 4 βομβοδόλοι, ἐξ ὧν 2 εἶχον διαμέτρων 10 δακτύλων, αἱ δὲ ἄλλαι 5.

Ἀκουσθείσης δὲ τῆς ἐκστρατείας ταύτης,

ἔστειλεν ἡ κυβέρνησις εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Δ. Ἑλλάδος Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν βουλευτῶν Ι. Παπαδιαμαντοπούλου, Γ. Κανναβοῦ καὶ Δ. Θεμέλλη, οἵτινες ἐφθασαν εἰς Μεσολόγγιον τὴν 13ην Ἀπριλίου.

Τὰ ὑπὸ τὸν Νόττην Μπότσαρη εἰς φρούρῃσιν τοῦ Μακρυνόρους καὶ τὰ ὑπὸ τὸν Τσόγκαν, εἰς φρούρῃσιν τοῦ Καρβασαρά καὶ τῶν διόδων τοῦ Ξηρομέρου στρατεύματα, μόνον εἰς ἀψιμαχίας ἤρχοντο πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἢ δι' ἐνεδρώων προὔξενον σοβαρὰς ἀπωλείας, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατηθῶσιν οὔτε ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Ἀγγελῶ. Οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ Βάλτου καὶ τοῦ Ξηρομέρου, ἄλλοι μὲν δι-εσκορπίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατέφυγον πάλιν εἰς Κάλαμον. Μηδαιμὸς δὲ εὐρόντες πλέον σοβαρὰν ἀντίστασιν, τῶν Ἑλλήνων ὑποχωρούντων εἰς Μεσολόγγιον καὶ Ἀνατολικόν, ἐφθασαν τὴν 11 Ἀπριλίου 1825 πρὸς τὸ Ἀνατολικόν, καὶ τὴν 15ην πρὸς τὸ Μεσολόγγιον. Γενομένων μικρῶν ἀψιμαχιῶν, ἐφρονεῦθησαν παρὰ τὸ Κεφαλόδερσον 6 Τούρκοι καὶ 1 Ἑλληνας.

Γνωστὸν, ὅτι εἰς τὸ Ἀνατολικόν δὲν ὑπῆρχε πόσιμον βῆμα. Ἡ δὲ ἐκ τῆς ξηρᾶς πηγῆς, ἐξ ἧς ὑδρεύοντο οἱ κάτοικοι, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, τὴν 17 Ἀπριλίου. Τὴν 18 Ἀπριλίου στρατιώτης κολυμβῶν ἔπιεν ὀλίγον ὕδωρ καὶ τὸ εὖρε γλυκὺ. Τούτου ἀγγελθέντος, ἐσπευσαν τὰ πλήθη, ἐγεύθησαν καὶ ἐγέμισαν ὅλα τὰ ἀγγεῖα ἀπὸ τοῦ ὕδατος τούτου. ἔμενε καὶ τὰς ἀκολουθοῦσας δύο ἡμέρας. Καὶ οἱ μὲν ἐξηγούντες τὸ πρᾶγμα φυσικῶς, εἶπον, ὅτι κατέρρευσεν ἐκ τινος συλλογῆς, καὶ ὡς ἐλαφρότερον ἔπλεεν, οἱ δὲ εὐλαβέστεροι ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Ὑψίστου.

Τὴν 18 ἀπεκλείσθη στενῶς τὸ Μεσολόγγιον. Ἀδελφὸς δὲν εἶναι ὁ ἀκριβὲς ἀριθμὸς τῶν εἰσβαλόντων. Ἀλλὰ, διαγεγραμμένων 50 χιλ. σιτηρεσίων ἡμερησίως εἰς τοὺς ὑπομισθίους, ὑπολογίζονται 35 χιλ. ὀπλοφόροι. Παρηκολούθησαν δὲ καὶ 3 χιλ. σκάπται, καὶ ἐργάται χριστιανοί. Ἐκ τῶν ὀπλοφύρων τούτων, 2 χιλ. σπῆν, τὸν Μαχαλὰν καὶ τὸν Καρβασαράν, 3 500 τὴν Γουρίαν, ὅπου ἡ ἀποθήκη, 4 χιλ. τὰ πρὸς τὰ ἀνατολ. καὶ δυτικὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ, 2.500 τὰ Σάλωνα καὶ τὸ Πετροχώρι καὶ 20 χιλ. ἐπολιόρχουν τὸ Μεσολόγγι, ὅπου διέμε-

νεν ὁ ἀρχιστράτηγος μετεφέροντο δὲ καὶ ἄλλοι ἀλλαχόθεν. Ἦσαν δὲ ὁ στρατὸς οὗτος Ἀσιανοί, Ρουμελιῶται καὶ Ἀλβανοί. Ἦ δὲ δύναμις τῶν Ἑλλήνων ἀνήρχετο εἰς 3 χιλ. ὁπλοφόρους, ἀρξαμένης τῆς πολιορκίας, ὧν ἡγούντο ἐν Μεσολογγίῳ μὲν οἱ Τσόγκας, Μακρῆς, Στουρνάρας, Δεληγεωργόπουλος, Γιαν. Ραζιγκώτσικας, Ἀνδρέας Ἰσκος, Δῆμος Τσέλιος, Φλῶρος Μαυρομάτης, Κ. Καραγιάννης, Διακατᾶς, Ρηγιάντας καὶ ἄλλοι, ἐν Ἀνατολικῷ δὲ οἱ Νότης Μπότσαρης, Γ. Σούκας, Φῶτος Φωτομάρας, Κ. Οἰκονόμου καὶ Σπ. Μήλιος. Εὐρέθη δὲ ἐν Μεσολογγίῳ καὶ ἔμεινε μέχρι τοῦ Ἰουλίου καὶ ὁ Νικήτας. Αἱ δύο πόλεις εἶχον τρόφιμα καὶ πολεμοφόδια ἱκανά, τὴν θάλασσαν ἀνοικτὴν καὶ τὰ στρατεύματα ἐμπειροπόλεμα. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Κιουταχῆς ἐπεκοινωνεῖ ἐλευθέρως μετὰ τῆς Ναυπάκτου καὶ τῶν Πατρῶν. Προβλεπομένης δὲ μακρᾶς καὶ στενῆς τῆς πολιορκίας, ἐστάλη ἐπιτροπὴ εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐκ τῶν Πέτρου Καψάλη, Ἀθ. Χαντζοπούλου καὶ Κ. Βέρη, περὶ τὸ τέλος Μαΐου, περὶ παροχῆς 4 χιλ. σιτηρεσίων ἡμερησίως, πλοίων, τρισχιλίων ὀπλιτῶν, ἐξ ὧν χίλιοι διὰ τὸ Μεσολόγγιον καὶ 2 χιλ. διὰ τὸ Ἀνατολικὸν καὶ 3 χιλ. διὰ τὰ Σάλωνα, μετὰ τῶν ἀναγκαιῶν πυρομαχικῶν.

Ἀμα δὲ στρατοπεδεύσαντες οἱ ἐχθροί, ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται πρὸ τοῦ Προτειχίσματος τοῦ Μπότσαρη. Ἐπὶ σκοπῷ δὲ νὰ προφυλάσσονται ἀπὸ τοῦ Καρκινοειδοῦς Προφράγματος, ἐσκάψαν τάφρον, τελευτῶσαν εἰς τὸ Κανονοστάσιον τοῦ Κυριακούλη καὶ ἀπέχουσαν τοῦ τείχους 300 ὀργυῖας καὶ τὴν 25 εἰσήλθον εἰς αὐτὴν καὶ ἐστήσαν ἀνωθεν σημαίας. Ἀλλ' ἡ τάφρος δὲν ἐσκάφη βαθεῖα καὶ ἐφονεύθησαν ἐκ κανονιοβολισμῶν ἔσωθεν τινες καὶ πολλοὶ ἀπεμακρύνθησαν. τὴν ἐσπέραν δὲ τῆς πολλοῦ ἀπεμακρύνθησαν. τὴν ἐσπέραν δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας 36 τῶν ἐν Ἀνατολικῷ Σάφω αὐτῆς ἡμέρας, ὑπὸ τὸν Κίτσον Πάσχον καὶ Γιάννην Μπέκαν, ἐξῆλθον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Προφράγματος, ἔχοντες βοηθὸν καὶ μίαν κανονοφόρον καὶ ἐνεδρεύσαντες ἐφόνευσαν καὶ ἐπλήρωσαν 6. Τὴν δὲ 26 κατασκευάσαν οἱ Τούρκοι, διὰ νυκτός, δύο τετραγωνικὰς τάφρους, καὶ, διὰ νυκτός, ἀπὸ τοῦ τείχους, πρὸς τὸ μέρος 250 ὀργυῖας ἀπὸ τοῦ τείχους, πρὸς τὸ μέρος τῆς κατηδαφισμένης Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, ἐπὶ σκοπῷ νὰ προσβάλλωσιν ἐκεῖθεν τὸ Προτειχίσμα τοῦ Φραγκλίνου, τὰ Πυργώματα Πουλιέλιμου Τέλλου καὶ τοῦ Κουτσούκου, καὶ Κανονοστάσιον τοῦ Κυριακούλη. Τὴν αὐτὴν νύκτα κατεσκευάσαν κανονοστάσιον, πολλὰς ἔχον πλατείας κανονοβυρίδας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἄλλης κατηδαφισμένης Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, καὶ ἐν ἀντι-

χαράκωμα κατὰ τὸ μέτωπον τοῦ Καρκινοειδοῦς Προφράγματος. Τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἀνήγειραν, ἀντικρὺ τοῦ Κανονοστασίου τοῦ Ρήγα, πρόχωμα ὀπίσθεν τῆς Τάφρου. Τὴν δὲ 28, μετὰ μεσημβρίαν, ἐστήσαν, ἀντικρὺ τοῦ Μηνοειδοῦς Προφράγματος, βομβοδόλον καὶ ἐριψαν πρώτην φορὰν 5 βόμβας, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐπροξένησαν ζημίαν. Τὴν νύκτα ἤρχισεν ἐσωτερικὸς καὶ ἐσωτερικὸς ὁ κανονιοβολισμός, δι' ἀρκέσας πολλὰς ὥρας, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐπὶ νευγέ βλάβην εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει. Ὁ κανονιοβολισμὸς ἐπανελήφθη καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα, ἀπὸ τῆς β' ὥρας μέχρι τῆς σ', ἀλλὰ καὶ τότε ἀβλαβής. Ἐπανελήφθη καὶ τὴν 30 πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ἐφονεύθη εἰς καὶ ἐπληρώθησαν 5. Τὴν ἐσπέραν ἐρρίφθησαν, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, 5 βόμβαι. Ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν ἠτυμολόγησεν ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου ὁ Μήτσος Βάγιας μετὰ 8 στρατιωτῶν.

Κανονοβολουῦντες οἱ ἐχθροὶ τὴν 1 Μαΐου, ἐβλαψαν τὰ Πυργώματα τοῦ Τέλλου καὶ τοῦ Κουτσούκου. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, κατεσκευάσαν μετὰ τοῦ Προτειχίσματος τοῦ Μακρῆ καὶ τοῦ Κανονοστασίου τοῦ Ρήγα, ἄλλην τετραγωνικὴν τάφρον μετὰ κανονοβυρίδων. Τὴν νύκτα ἐρρίψαν 4 βόμβας· ἐρρίψαν καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει πλείονας. Μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οἱ ἐχθροὶ εἶχον εἰς χερσὶν τρία μόνον κανόνια καὶ μίαν ἐξ δακτύλων βομβοδόλον. Δὲν ἔπαυσαν ὁμῶς ἐργαζόμενοι πᾶσαν νύκτα, καὶ ἐξημέρωνον πρὸ τοῦ τείχους, ὅτε μὲν τάφρους, ὅτε δὲ κατασκευάζοντες ἀντιχαράκωματα ἢ προμαχώνας. Ἐντεῦθεν ἐφαίνετο, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἠτοιμάζοντο εἰς στενὴν πολιορκίαν, οἱ δὲ μετὰ πολλῆς φειδοῦς κανονιοβολισμοὶ ἐδείκνυν ἑλλειψὶν εἰσέτι τῶν ἀναγκαιῶν πυρομαχικῶν. Τὴν 3 Μαΐου ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες κατασκευάζοντες μεσότοιχα εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ριπτομένων βομβῶν. Οἱ δὲ σημαντικώτεροι τῶν ἐχθρῶν μετέφερον τὰς σκηνὰς τῶν πέρα τῶν Ἑλαιῶν, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν, εἰς ἀποφυγὴν τοῦ ἐλληνικοῦ πυρός. Ἐργαζόμενοι οἱ ἐχθροὶ ἀδιακόπως, ἐπροχώρησαν τὴν ἐπαύριον, 40 ὀργυῖας πλησίον τοῦ Μηνοειδοῦς Προφράγματος, διὰ μέσου τριγώνου τάφρου, κατασκευασθείσης διὰ νυκτός.

Ὁ λιμὴν τοῦ Μεσολογγίου ἦτο ἀνοικτός· ἀλλὰ πολλάκις ἐξέπλεον ἐκ Πατρῶν πλοῖα ἐνοχλοῦντα τὰ πλοῖα τῶν Μεσολογγιτῶν. Τὴν 5 ἔφερεν ὁ ἐχθρὸς καὶ ἄλλας βομβοδόλους καὶ ἄλλο κανόνι, καὶ κατεσκευάσε καὶ ἄλλας τάφρους πλησίον τοῦ τείχους καὶ διέρρηξε μέρος τοῦ μεγάλου προτειχίσματος. Τὴν

αὐτὴν νύκτα ἐξῆλθον ὀλίγοι Ἕλληνες εἰς κατασκόπευσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξωγήθη ὁ Μεσολογγίτης Ρούτσος. Οἱ δὲ Ἕλληνες κατεσκευάσαν καὶ αὐτοὶ προτειχίσματα πλησίον τοῦ Τέλλου καὶ Φραγκλίνου, ἐπὶ ὀνόματι τοῦ Νόρμαν καὶ Τολῶνος. Τὴν νύκτα τῆς 16 ἐπάτησαν οἱ ἐχθροὶ τὴν νησίδα Πλώστειναν καὶ ἐπῆραν ἵππους τινάς. Τὴν αὐτὴν νύκτα κατεσκευάσθη ἄλλο προτειχίσμα ἐχθρικόν, ἀντικρὺ τοῦ Φραγκλίνου. Τὴν 10 προσωμίσθη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μεσολογγίου τὸ ἔλλην. πλοῖον «Λεωνίδα» φέρον τροφὰς καὶ πολεμοφόδια. Τὴν 21 ἐρρίψαν οἱ ἐχθροὶ μέρος τοῦ προτειχίσματος Μπότσαρη, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες κατεσκευάσαν ἔσωθεν ἄλλο περίφραγμα. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐχθρὴ σφαῖρα ἔθραυσε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχιπυροβολητοῦ καὶ χρηστοῦ Δημ. Σιδέρη, Μεσολογγίτου. Τὴν 25 ὁ ἐχθρὸς κατεσκευάσε καὶ ἄλλο περίφραγμα ἀντικρὺ τοῦ Προτειχίσματος Φραγκλίνου, καὶ ἐναυμάχησαν 4 ἐχθρικά, ἐλθόντα ἐκ Πατρῶν, πρὸς τὸν «Λεωνίδα», ἅτινα βλαβέντα ἀπέπλευσαν εἰς Πάτρας. Τὴν 29 ἐφθασαν 7 ἑλληνικὰ ὑπὸ τὸν Νέγκαν, πρὸς ἀποκλεισμόν τοῦ Κορινθιακοῦ.

Τὴν νύκτα τῆς 6ης Ἰουνίου ἀνεκάλυψαν ὅτι τὸ ὑδραγωγεῖον ἐκόπη· ἀνεπληρώθη δὲ τότε διὰ πηγᾶδων. Τὴν 8 μετὰ τὸ μεσονύκτιον, 300 ἐχθροὶ πεσόντες εἰς τὴν θάλασσαν, ἤρχοντο πρὸς τὰ Κανονοστάσια Κυριακούλη καὶ Σαχτούρη, ἀλλ' ἐννοηθέντες ἐδιώχθησαν μετὰ φθορᾶς 200. Ἦλθον συγχρόνως καὶ ὁ ἀρχιπυροβολητὴς Στίλτσιμπεργ μετ' ἄλλων φιλελλήνων καὶ οἱ Ἀλ. Βλαχόπουλος, Μήτσος Κοντογιάννης, Γιαν. Ράγκος, Λάμπρος Βέικος, Γ. Κίτσος καὶ Γ. Βάγιας.

Ἐνισχυθέντες οἱ τῆς φρουρᾶς ὑπὸ τῶν ἔσωθεν ἐλθόντων μαχητῶν, ἀπεφασίσαν νὰ πέσωσιν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, καὶ ἀνάψαντες ὑπόνομον, ἐξόρμησαν τὴν 20, καὶ ἐκ τῶν κέντρων καὶ ἐκ τῶν πλευρῶν συγχρόνως, καὶ ἐφόνευσαν ἑκατὸν, ἐξώγησαν 5 καὶ τοὺς λοιποὺς διεσκόρπισαν. Ἐφονεύθησαν δὲ 3 Ἕλληνες, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀξιωματικὸς Ἀνδρέας Δεληγιαννόπουλος ἐξ Ἀπορούρου, καὶ ἐπληρώθησαν 4. Λήγοντος τοῦ Ἰουνίου, ἡ φρουρὰ Μεσολογγίου ἀνήρχετο εἰς 4.500 ὀπλοφόρους. Ὁ δὲ Κιουταχῆς ἐκανονοβόλει ἀνευ ἀξίων λόγου ἀποτελεσμάτων. Τὴν 9 Ἰουλίου ἐφονεύθη ὁ χιλιάρχος Γ. Μπίνας καὶ τὴν 10 ἐφονεύθη ὁ ἡπειρώτης Ἀναστάσιος Μπενιωτάκης.

Εἰς τὰς διαφόρους δὲ ἐξόδους ἡ φρουρὰ εἰχεν ὡς ὀδηγούς τοὺς Ἀθ. Ραζιγκώτσικαν, Δ. Ραζῆν, Κων. Τσηρυγώτην, Σ. Τσαγκάραν, Χαρ. Μαλακάσην, Ἀλ. Σχοινᾶν, Π.

Ρούτσον, Θωμᾶν Γκόργκαν, Δῆμον Ρηγιάναν, Γεώργ. Κολίαν. Τὴν 11 Ἰουλίου ἐστάλη ἐπιστολὴ ἐκ μέρους τοῦ Ταχέρ Ἀμπάζη καὶ Ἀγού Βασιάρη (θεῖου τοῦ Ἰσμαὴλ Πλιάσα), προτεινόντων συνέντευξιν ἐξῆλθον ὁ Νότης Μπότσαρης, Μ. Κοντογιάννης, Ἀνδρ. Ἰσκος, Α. Βέικος, Ν. Στουρνάρας, Γ. Βάγιας καὶ Ἀθ. Φερεντίνος. Ἡ συνδιάλεξις ἀπέβη ἀκαρπός. Οἱ Τούρκοι, ἀποτυχόντες εἰς τὰς ἐπανειλημμένας συμβιβαστικὰς καὶ φιλανθρώπους, ὡς ἔλεγον, προτάσεις, ἔβαλον, τὴν 16 Ἰουλίου, πῦρ εἰς ὑπόνομον πρὸ τοῦ Προτειχίσματος καὶ ἐν ἀλαλαγμοῖς εἰσπεδήθησαν εἰς τὸ διαρραγὲν μέρος καὶ ἐστήσαν σημαίας. Οἱ Ἕλληνες ἀντιστάντες ἀπέκρουσαν τὴν ἐφοδὸν, φονεύσαντες 200 καὶ ἄλλους τούτους πληγώσαντες. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἐφονεύθησαν 5 καὶ ἐπληρώθησαν ὁ Γκόττης Γκιώνης καὶ Δῆμος Ρηγιάντας, ὅστις καὶ ἀπέθανε. Τὴν ἐπιούσαν ἐπανελήφθη ἡ ἐφοδὸς, ἥτις καὶ αὕτη ἀπεκρούσθη ἐφονεύθη ὁμοῦ ὁ στρατηγὸς Γιάννης Σούκας. Ὁ Κιουταχῆς ἐπανελάβε τὰς προτάσεις περὶ συμβιβασμοῦ, ὑπὸ δολαστικῶν ὁρῶν. Ὁ δὲ Λάμπρος Βέικος ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ταχέρ Ἀμπάζην, λέγουσαν ὅτι θὰ τοὺς ἐμέμετρο ὅλος ὁ κόσμος, ἀν παρῆδιδον πόλιν τελείως ἐφωδιασμένην δι' ὅλων τῶν ἀναγκαίων· τῷ ἔστειλε δὲ, διὰ τὸν ἀρχιστράτηγόν του, καὶ ποτά. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐκμανέντες ἐπανελάβον τὴν ἐφοδὸν ἐπὶ τῶν προτειχισμάτων Φραγκλίνου, Μπότσαρη καὶ Μακρῆ, καὶ ἐστήσαν καὶ σημαίας ἐπ' αὐτῶν. Ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν, πεντακοσίων φονευθέντων, χωρὶς τῶν πληγωθέντων. Ὁ δὲ Κιουταχῆς, ἔξω φρενῶν γενόμενος, ἀπεκεφάλισε τὸν αἰχμάλωτον Ρούτσον καὶ ἄλλους. Συγχρόνως δὲ ἐπίθεσις καὶ ἀπὸ θαλάσσης διὰ τῶν πλοιαρίων ἀπεκρούσθη μετὰ θυσίων 20 ἐχθρῶν.

Τὴν 28 Ἰουλίου ἐφάνη ἔξω τοῦ Μεσολογγίου μέγας ἐχθρὸς στόλος, ὅστις ἠνάγκασε τὸν ἑλληνικὸν στόλισκον νὰ πλεύσῃ εἰς τὰ ἰνδια. Ὁ δὲ ἐχθρὸς ἐνίσχυσε τὴν πολιορκίαν, ἀποβιβάσας τροφὰς, πολεμοφόδια καὶ 300 ναύτας Μαυροθαλασσίτας. Οἱ δὲ πολιορκούμενοι, χωρὶς ν' ἀποθαρρυνθῶσιν, ἔβαλον πῦρ εἰς ὑπόνομον καὶ ἐσκότωσαν πολλούς. Μετὰ τὸν κατὰ πλουν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἡ πολιορκία ἔλαβε σοβαρώτερον χαρακτῆρα. Πολιορκηταὶ καὶ πολιορκούμενοι ἐδιπλασίασαν τὰς ἐργασίας, οἱ μὲν εἰς ἐφοδὸν, οἱ δὲ εἰς ματαίωσιν. Ὑψώσε δὲ ὁ ἐχθρὸς ἀπέναντι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς κανονοστάσιον, ὀπισθεὶν διὰ κανονίου 60 λιτρῶν καὶ ὀνομασθέν Κεραυνοφόρος. Πολεμούντες οἱ Τούρκοι διὰ ξηρᾶς ἐπεχείρησαν καὶ διὰ θαλάσσης. Ἐκτὸς τοῦ εἰς τὴν λίμνην τοῦ

ΕΑΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1926

ΑΓΓΛΙΚΑ ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΚΑΣΜΗΡΙΑ

ΦΙΝΤΕΞ

ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΕΝΤΛ & ΡΙΒΕΤΤ ΛΙΜΙΤΕΔ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ ΧΟΥΔΕΡΣΦΙΛΔ & ΣΚΩΤΙΑΣ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ Η ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Μέγαρον Έφεσίου ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΠΩΛΗΣΙΣ ΛΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΝΔΡΙΚΗ

Εύρίσκωνται επίσης εις τούς καλυτέρους έμπορορρά-
πτας τής πρωτευούσης και τών επαρχιών.

Ειδική ύπηρεσία αποστέλλει δείγματα τῷ αιτούντι.

Παραγγελίαι δεκταί οίασδήποτε ποσότητος αποστελλό-
μεναι ἢ ἐξ Ἀθηνῶν ἢ ἐκ Λονδίνου.

ΑΓΓΛΙΚΑ ΦΙΝΤΕΞ (ΣΗΜΑ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ)

Έγγνωμενά υπευδύνως ὅτι τὰ ὑπὸ τὸ κατατεθὲν
σῆμα **ΦΙΝΤΕΞ** κασμήρια, προϊόντα τῶν ἐν Huddersfield
(Ἀγγλίας) εργοστασίων μας εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ
τὰ ἐκλεκτότερα ὑπάρχοντα ὕλικά καὶ ἐπεξεργασμένα μετὰ
τῆς μεγαλυτέρας δυνατῆς ἐπιμελείας καὶ τελειότητος.

Όλα τὰ ὑφάσματά μας τὰ φέροντα εἰς τὰ ἄκρα κεντη-
μένον τὸ σῆμα **ΦΙΝΤΕΞ** εἶναι τελείως ἡγγυημένα εἰς τούς
ἀγοραστὰς τόσον διὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρωματισμοῦ των,
τὴν ἀπαλότητα τῆς ἀφῆς, καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν των ἀντο-
χὴν ὅσον καὶ διὰ τὴν ἁμεμπτον τεχνικὴν των ἐκτέλεσιν.

PENDLE & RIVETT LTD